

A a s t a a r u a n n e 2 0 0 9

Eurojusti administratiivhoone 1

SISUKORD

KASUTATAVAD LÜHENDID	5
EESSÕNA	6
1 TEGEVUSE JA JUHTIMISE ÜLDINFO	9
Operatiivtöö	9
Suhted Euroopa Liidu väliste riikide ja organisatsioonidega	9
Haldusküsimused	11
Infotehnoloogia	11
Avalikkuse ligipääs Eurojusti dokumentidele	12
2 OPERATIIVTÖÖ	14
Sissejuhatus	14
Kriminaalasjades tehtud töö, üldsuundumuste ja probleemide hindamine	14
Terrorism	17
Narkokaubandus	19
Inimkaubandus	20
Pettused	21
Korruptsioon	24
Küberkuritegevus	25
Rahapesu	25
Kuritegelike ühenduste seotus majandustegevusega	28
Euroopa vahistamismäärused	30
Ühised uurimisrühmad	33

3 SUHTED ELI PARTNERITEGA	36
Euroopa õiguslase koostöö võrgustik	36
Europol	37
OLAF	39
Frontex	39
CEPOL	40
EJTN	40
4 UUE EUROJUSTI OTSUSE RAKENDAMINE	42
Mitteametliku töörühma tegevus	42
Eurojusti-sisene rakendamine	43
5 NÕUKOGU JÄRELDUSTE ALUSEL VÕETUD MEETMED	44
ANNEX	50
1. joonis: Kriminaalaskjade arv	50
2. joonis: Kriminaalaskjade üldine liigitus	51
3. joonis: Prioriteetsed kuriteoliigid Eurojusti kriminaalaskjades	52
4. joonis: Prioriteetsed kuriteoliigid ja muud kuriteoliigid Eurojusti kriminaalaskjades	53
5. joonis: Taotlejariigid Eurojusti kriminaalaskjades	54
6. joonis: Taotlusi saanud riigid Eurojusti kriminaalaskjades	55
7. joonis: Koordineerimisnõupidamiste üldarv	56
8. joonis: Koordineerimisnõupidamisi taotlenud riigid	57
9. joonis: Koordineerimisnõupidamistele kutsutud riigid	58

Kasutatavad lühendid

AT	Analüüsitoimik
CMS	Kriminaalasjade haldamise süsteem
EVM	Euroopa vahistamismäärus
EJN	Euroopa õiguslase koostöö võrgustik
ERKS	Eurojusti riiklik koordineerimissüsteem
EPOC	Euroopa organiseeritud kuritegevuse vastane ühendus
FATF	Rahapesuvastane töökond
MTR	Uue Eurojusti otsuse liikmesriikides rakendamise mitteametlik töörühm
ÜÜR	Ühine uurimisrühm
LTE	Tamili Eelami Vabastustiigid
VÕA	Vastastikune õigusabi
JK	Jooksev koordineerimine
KÜ	Kuritegelik ühendus
OCTA	Organiseeritud kuritegevuse ohuhinnang
OSÜ	Organisatsiooni struktuuri ülevaatus
PKK	Kurdistani Töölispartei
ROCTA	Venemaa organiseeritud kuritegevuse ohuhinnang
TE-SAT	Terrorismi olukorra ja suundumuste aruanne
IK	Inimkaubandus

Eessõna

On heameel esitleda Eurojusti kaheksandat aastaaruannet, mis võtab kokku meie 2009. aasta tegevuse. Aruandes kirjeldatakse Eurojusti töö eri aspekte võitluses mitut Euroopa Liidu liikmesriiki puudutavate raskete kuritegude vastu.

Eurojusti tegevuskeskkonnas toimus 2009. aastal olulisi muutusi. Jõustus Lissaboni leping, võeti vastu Stockholmi programm ning avaldati uus Eurojusti otsus. Jätkus töö Eurojusti suutlikkuse kindlustamiseks uute väljakutsete tingimustes, sealhulgas arutelu Eurojusti baasil Euroopa prokuratuuri loomise võimalikkusest.

Aastat iseloomustasid ümberkorraldused operatiivtöö efektiivsuse suurendamiseks. Eelkõige uus Eurojusti otsus seab tähelepanu keskpunkti võimekuse tugevdamise kriminaalasjades. Otsus pakub Eurojustile uusi tegutsemisvõimalusi: soodustab infovahetust ja koordineerimist riikide ametiasutustega, loob ametliku aluse Eurojusti ööpäevaringseks puhkepäevadeta tööks ning toob ühiste uurimisrühmade võrgustiku ja teiste võrgustike sekretariaadid Eurojusti juurde.

Operatiivtöö edendamiseks kaasnes – nagu varasematelgi aastatel – liikmesriikidest Eurojustile saadetud kriminaalasjade arvu märkimisväärne kasv. Eelmise aastaga võrreldes suurenes kriminaalasjade arv 15 protsendi võrra ning Eurojusti kriminaalasjade haldamise süsteemi kanti ligi 1400 uut asja. Euroopa Liidu välispiire ületavat koostööd tugevdas Horvaatia sideprokuröri ametisse määramine, kes asub tööle koos Norra ja USA kolleegidega.

Eurojust jätkas võimaluste otsimist oma tegevuse paremaks haldamiseks. Alustati organisatsiooni struktuuri läbivaatamisest, selleks et uurida Eurojusti töö tõhustamise viise. Asutusesisesel rindel jätkati läbirääkimisi uute ruumide üle, mis võimaldaksid meil töötada praeguse kahe hoone asemel ühes hoones.

Mais 2009 nimetati ametisse uus haldusdirektor Hans Jahreiss. Detsembris astus tagasi tollane president ja pikaajaline Eurojusti Portugali liige José Luís Lopes da Mota. Uue presidendi valimised toimusid veebruaris 2010.

Vastavalt nõukogu soovitusele keskendub tänavune aastaaruanne Eurojusti operatiivtööle, lähtudes ELi prioriteetidest raskete kuritegude ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses. 2009. aasta töötulemused annavad Eurojustile kindluse jätkata panuse andmist nende prioriteetide saavutamisse ning oma panust suurendada.

Aled Williams

ALED WILLIAMS
Eurojusti president
märts 2010

Eurojusti liikmesriikide liikmete kolleegium, veebruar 2010

1 Tegevuse ja juhtimise üldinfo

Operatiivtöö

Nõukogu seatud prioriteete järgides keskendus Eurojust võitlusele terrorismi, narkokaubanduse, inimkaubanduse, pettuste, korruptsiooni, küberkuritegevuse, rahapesu ning kuritegelike ühenduste muu majanduses osalemisega seotud tegevuse vastu.

Liikmesriikidest Eurojustile saadetud kriminaalasjade arv kasvas 2008. aastaga võrreldes 15 protsenti, jõudes 2009. aastal 1372-ni.

Eurojust korraldas 2009. aastal liikmesriikide kohtunike, prokuröride ja uurijate osavõtul 131 koordineerimisnõupidamist. Operatiivtööga seotud põhjustel toimusid neist nõupidamistest 16 väljaspool Eurojusti. Kahel kolmandikul nõupidamistest osalesid kolme või enama riigi esindajad.

Eurojusti otsuse artiklitest 6 ja 7 tulenevaid volitusi kasutati 2009. aastal 10 korda. Eurojusti otsuse artikli 6 alusel anti välja üheksa ametlikku soovitus, mis võimaldavad liikmesriikide liikmetel taotleda pädeva liikmesriigi ametiasutustelt kriminaalasjas konkreetsete meetmete võtmist. Ühel juhul tegutses kolleegium vastavalt Eurojusti otsuse artiklile 7, selleks et lahendada liikmesriikidevaheline oma kodanike väljaandmise probleem. Paljudel juhtudel ei ole artikli 6 ja 7 volitusi kasutada vajagi, kuna soovitused võetakse vastu juba liikmesriikide liikmete ja asjaomaste riikide ametiasutuste mitteametlike läbirääkimiste käigus.

Üksikasjalikum ülevaade prioriteetsete valdkondade kriminaalasjades ning Euroopa vahistamisemääruste ja ühiste uurimisrühmade alal tehtud tööst on esitatud 2. peatükis. Kriminaalasjade ja koordineeri-

misnõupidamiste täpsem statistika on ära toodud lisas.

2009. aastal hindas Eurojust esmakordselt ühiste uurimisrühmade taotlusi ja haldas komisjoni poolt neile antud rahaeraldisi. Uue Eurojusti otsuse ellurakendamisega tuuakse ühiste uurimisrühmade sekretariaat üle Eurojusti juurde.

Suhted Euroopa Liidu väliste riikide ja organisatsioonidega

Prioriteetideks seati 2009. aastal koostöölepingute läbirääkimised Venemaa Föderatsiooni, Ukraina, Albaania, Moldova, Liechtensteini ja Cabo Verdega. Lisandusid veel Serbia, Montenegro, Bosnia ja Hertsegoviina ning Iisrael, kes väljendasid ametlikult huvi sõlmida Eurojustiga koostööleping. Lisaks uutele läbirääki-

misvoorudele Venemaa Föderatsiooniga toimus oktoobris Eurojustis seminar õiguslase koostöö kohta kriminaalajades, kus osalesid õigusorganite töötajad ning Euroopa Komisjoni ja Venemaa Föderatsiooni esindajad. Seminaril käsitleti väljaandmise, kriminaalajade üleandmise ja vastastikuse õigusabi küsimusi. Seminari ühe tulemusena loodi ELi ja Venemaa Föderatsiooni ametivõimude töörühm õiguslase koostöö praktiliste küsimuste lahendamiseks.

Andmekaitseõiguse puudulikkuse tõttu ei õnnestunud saavutada suuremat edu läbirääkimistel Ukrainaga. Serbia ning Bosnia ja Hertsegoviinaga peeti koostöölepingute sõlmimise eelläbirääkimisi. 2007. aastal Horvaatiaga sõlmitud koostööleping jõustus 2. juunil 2009 ning novembris 2009 määras Horvaatia Eurojusti oma sideprokuröri. Lisaks Horvaatiale on kehtivad koostöölepingud (mis soodustavad operatiivtööga seotud infovahetust) Norra, Islandi ja USA-ga. 26. juunil 2009 toimus Eurojusti ja Norra iga-aastane nõupidamine koostöölepingu rakendami-

se teemal. Leiti, et koostöö on muutunud intensiivsemaks ning et on soovitatav jätkata sideprokuröri lähetust Eurojustis. Šveitsi ja endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigiga 2008. aasta novembris sõlmitud koostöölepingud jõustuvad, kui on teineteisele kirjalikult teatatud kõikide sisemenetluste lõpuleviimisest.

Eurojusti kolmandate riikide võrgustiku lisandus 2009. aastal Korea Vabariigi kontaktisik. Kontaktisikute täisnimekirja leiata Eurojusti veebilehelt.

4. mail 2009 allkirjastati vastastikuse mõistmise memorandum Ibero-Ameerika rahvusvahelise õiguskoostöö võrgustikuga (Iber-RED), mille moodustavad õiguslase koostöö kontaktisikud Kesk- ja Lõuna-Ameerikas.

Eurojust viis 2009. aastal lõpule ka läbirääkimised ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastase võitluse bürooga (UNODC). Eurojusti ja UNODC vastastikuse mõistmise memorandum allkirjastati 26. veebruaril 2010.

Michèle Coninx, Eurojust, Viviane Reding, asepresident, Euroopa Komisjon, Francisco Caamaño Domínguez, Hispaania justiitsminister ja Antonio Costa, UNODC tegevdirektor

24. juunil 2009 rahuldus FATF ühehäälselt Eurojusti taotluse vaatleja staatuse saamise kohta.

Haldusküsimused

Ruumide küsimus oli 2009. aastal jätkuvalt olulisel kohal. Suurenevast töökoormusest tulenevalt on Eurojust alates 2008. aastast tegutsenud Haagis kahes eraldi hoones. Oktoobris 2009 esitasid Madalmaade justiitsministeerium ja Haagi linnavalitsus ettepaneku kogu Eurojusti personali ühes hoones töötamist võimaldavate uute ruumide võimalike asukohade kohta. Läbirääkimised uute ruumide üle jätkuvad ning mitmed olulised küsimused on seni lahendamata. Aastal 2010 algatab Eurojust programmi uute ruumide üksikasjalike projektide arutamiseks.

Uut Eurojusti otsust (vt 4. peatükk) asuti rakendada paralleelselt Eurojusti teise suurprojekti, organisatsiooni struktuuri läbivaatamisega. OSÜ eesmärk on tõhustada Eurojusti tööd ja muuta see tulemuslikumaks, vaadates läbi juhtimisstruktuuri, töös osalejate rollid ja vastutusala, koordineerimismehhanismid, personali juhtimise ja kontrollisüsteemid.

Hindamisetapp algas 2009. aasta kevadel olemasoleva juhtimisstruktuuri analüüsiga, milles keskenduti asutuse juhtimissüsteemile üldiselt ning Eurojusti operatiivtööga seotud halduskoormuse ümberjaotamisele. Liikmesriikide liikmete ja haldusaparaadi töötajate osavõtul toimusid nõupidamised juhtimisprotsesside alal ühisele seisukohale jõudmiseks. OSÜ hindamisetapi tulemused vaadatakse läbi 2010. aasta teises kvartalis.

Eurojusti 2009. aasta eelarve oli 22,5 miljonit eurot. Septembris 2009 tehtud eelarvemuudatusega lisandus veel 3,9 miljonit eurot. Operatiivtöö eelarve suurenes 2009. aastal 10 protsendi võrra tulenevalt kriminaalasjade, operatiivtööga seotud koordineerimisnõupidamiste ja strateegianõupidamiste arvu kasvust ning kriminaalasjade haldamise süsteemi edasiarendamisest. Kokku töödeldi 2009. aastal umbes 6700 makset ja 950 kulukohustust. 2009. aasta eelarve täideti 25,2 miljoni euro ulatuses. Kontrollikoda kinnitas Eurojusti 2008. aasta raamatupidamisaruande.

Infotehnoloogia

Eurojusti kriminaalasjade haldamise süsteemina kasutatakse alates oktoobrist 2004 EPOC-tarkvara. Tarkvara töötati välja Euroopa Komisjoni kaasrahastatud kolme projekti raames (EPOC I-III). EPOC III eduka lõpuleviimise järel algatas Eurojust tarkvara viimistlemiseks projekti EPOC III+. Kõik EPOC III+ kulud on katnud Eurojust. EPOC III+ algatati aprillis 2008, selleks et muuta kriminaalasjade haldamise süsteem kasutajasõbralikumaks. Tarkvara praktilistest kasutuskogemustest lähtudes muudeti kasutajaliidest ning korraldati ümber töövoogusid, selleks et Eurojusti kriminaalasjades tehtava töö eri aspekte paremini toetada. Uus tarkvara võimaldab ka juurdepääsu eri turvatasanditel. Kriminaalasjade haldamise süsteemi kõige tundlikum info on ligipääsetav vaid spetsiaalsete terminalide kaudu Eurojustis, ent autoriseeritud kasutajad saavad vähem tundliku teabega tutvuda ka hariliku lauaarvuti vahendusel. Need edasiarendused peaksid aitama

parandada süsteemi sisestatud andmete kvaliteeti ja kvantiteeti. Lisaks tehti EPOC III+ käigus mõned tehnilised muudatused ja korrigeeriti tarkvara arhitektuuri. Muudatused loovad kindla aluse Eurojusti otsusest tulenevate edasiste ümberkorralduste rakendamiseks. Süsteem EPOC III+ paigaldati Eurojusti 2009. aasta suvel.

Osana 2009. aasta aruande uuest lähemisviisist on varem aastaaruannetes sisaldunud info nüüd detailselt ja ajakohasematult kättesaadav meie veebilehel, mis 2009. aasta oktoobris põhjalikult ümber tehti. Veebilehelt leiab muu hulgas laiendatud jaotise ühiste uurimisrühmade, kaasa arvatud nende rahastamisprojekt, ning lastekaitse kontaktisiku ja õigusorganite töötajaid huvitavate muude teemade kohta. Veebilehe aadress on www.eurojust.europa.eu.

Avalikkuse ligipääs Eurojusti dokumentidele

Vastavalt Eurojusti kolleegiumi otsuse „Avalikkuse Eurojusti dokumentidele ligipääsu eeskirjade vastuvõtmine“ artiklile 2 on igal liidu kodanikul ning igal füüsilisel ja juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on mõnes liikmesriigis, juurdepääsuõigus Eurojusti dokumentidele ning Eurojust avaldab oma aastaaruandes, kui mitmel juhul ta on keelanud juurdepääsu dokumentidele.

Aastal 2009 keelas Eurojust oma dokumentidele juurdepääsu ühel juhul. Põhjuseks märgiti, et nende avalikustamine kahjustaks [...] Eurojusti toetatavate siseriiklike uurimiste ja kohtu alla andmisega seotud avalikke huve [ning] riiklikke kehtivaid ametialaduse hoidmise nõudeid (otsuse artikli 4 lõike 1 punkti a kuues ja

seitsmes taane). Sama taotluse objektiks olnud liikmesriikidest pärit dokumentide puhul oli põhjuseks asjaomaste liikmesriikide ametiasutuste avalikustamiskeeld, nagu see on sätestatud otsuse artikli 4 lõikes 4.

Eurojusti administratsioon

Eurojusti talituste ja teenistuste juhid. Istuvad vasakult paremale: Andmekaitseametnik Diana Alonso Blas. Eelarve- ja finantstalituse juhataja kohusetäitja Elizabeth Gavin. Õigustalituse juhataja Catherine Deboyser. Kolleegiumi sekretär Carla Garcia Bello. Seisavad vasakult paremale: Infohalduse üksuse juhataja Jon Broughton, Üldosakonna juhataja kohusetäitja Pavel Golob. Haldusdirektor Hans Jahreiss. Personalitalituse juhataja kohusetäitja Jacques Vos. Pressiesindaja Joannes Thuy. Pildilt puudub EJN-i sekretär Fatima Adélia Pires Martins

2 Operatiivtöö

Sissejuhatus

Eurojusti 2009. aasta operatiivtöö prioriteetide vastuvõtmisel peeti silmas nõukogu järeltõlge OCTA, ROCTA ja TE-SATI aruannete kohta ning EL vabadusel, turvalisusel ja õigusalasel rajaneva ala arendamise strateegiat. Sellest tulenevalt keskendus Eurojust 2009. aastal võitlusele terrorismi, narkokaubanduse, inimkaubanduse, pettuste, korruptsiooni, küberkuritegevuse, rahapesu ning kuritegelike ühenduste muu majanduses osalemisega seotud tegevuste vastu.

Allpool kirjeldatakse kõiki prioriteetseid kuritegevusvaldkondi õigusalase koordineerimise ja koostöö seisukohalt ning Eurojustile saadetud kriminaalasjade ja Eurojusti raskete kuritegude vastast võitlust soodustava tegevuse kontekstis. Kirjeldatakse

õigusalases koostöös ilmnenu takistusi, probleeme, häid tavasid ning lahendusi.

2009. aastal peetud koordineerimis-, strateegia- ja taktikalised nõupidamised loovad aluse õigusalase koostöö kogemuste vahetamiseks. Konkreetseid näiteid on esitatud järgmistes jaotistes.

Kriminaalasjades tehtud töö, üldsuundumuste ja probleemide hindamine

Eurojust registreeris 2009. aastal 1372 uut kriminaalasia, mille osas liikmesriigid talle abitaotlusi esitasid. Kriminaalasjade täpsem statistika koos üksikasjalike andmetega kriminaalasjade arvu kasvu ja asjassepuutuvate riikide kohta on esitatud lisa joonistel 1, 5 ja 6.

Tänavuses aastaaruandes kasutatakse Eurojustile saadetud kriminaalasjade liigitamiseks uut süsteemi. Lisa joonistel 2–4 toodud statistika sisaldab kriminaalasjade andmeid nõukogu poolt Eurojustile seatud eesmärkide ja tegevusprioriteetide kohta. Lisaks tuleb märkida, et umbes 66 protsenti Eurojusti koordineerimisnõupidamistest hõlmasid kolme või enamat riiki, nagu ka 20 protsenti kõikidest kriminaalasjadest.

Üle 90 protsenti Eurojustile saadetud kriminaalasjadest hõlmas kuriteo- ja süüteoliike, mis kuuluvad ühtlasi ka Europoli pädevusalasse (Eurojusti otsuse artikli 4 lõige 1). Vaid väike osa kriminaalasjadest on seotud muud liiki süütegudega, mille puhul Eurojust on liikmesriigi pädeva asutuse taotlusel abi osutanud (Eurojusti otsuse artikli 4 lõige 2). Tuleb märkida, et

just seda liiki kriminaalasjad võivad olla eriti rasked, seotud näiteks genotsiidiga, kuid Europoli pädevusalasse need ei kuulu (vt joonis 2).

Artikli 4 lõike 1 alusel Eurojustile saadetud kriminaalasjades esindatud kuriteoliikidest ligi kaks kolmandikku olid seotud kindlaksmääratud prioriteetsete kuritegevusvaldkondadega (vt lisa joonised 3 ja 4).

2009. aasta 131 koordineerimisnõupidamisest 118 olid seotud prioriteetsetesse valdkondadesse kuuluvate kuriteoliikidega. Kaheksa koordineerimisnõupidamist olid seotud muude süütegudega, mille osas esitasid taotluse liikmesriikide pädevad asutused (artikli 4 lõige 2).

Koordineerimisnõupidamised on liikmesriikide kohtunikele, prokuröridele ja uurijatele piiriülestes kriminaalasjades jätkuvalt kasulikud vahendid. Koordineerimisnõupidamised olid 2009. aastal kõige levinumaks seotud uurimiste kohta teabe vahetamise ja ühismeetmete kavanda-

mise vahenditeks. Neil nõupidamistel saavad riikide ametiasutused ja Eurojusti liikmesriikide liikmed, nende seas Europoli, OLAFi ja teiste asjaomaste ELi partnerite esindajad, vastavalt vajadusele kokku leppida liikmesriikide ühisstrateegias ning kavandada ja koordineerida üheaegseid uurimisi ja toiminguid (nt vahistamisi, läbiotsimisi, vara konfiskeerimist), prognoosida ja lahendada õiguslikke probleeme ning lihtsustada järgnevate vastastikuse õigusabi taotluste täitmist.

Lisa joonised 7–9 sisaldavad 2009. aastal toimunud koordineerimisnõupidamiste statistilisi andmeid. Kõige rohkem nõupidamistaotlusi esitasid Prantsusmaa, Ühendkuningriik ja Itaalia, kelle korraldusel toimus vastavalt 29, 19 ja 14 koordineerimisnõupidamist. Seotud riikidena osalesid nad vastavalt 18, 28 ja 24 koordineerimisnõupidamisel. Eduka koordineerimise näited on ära toodud peatüki lõpu pool eri kuriteoliike käsitlevates jaotistes. Küsimused, mille lahendamiseks traditsioonilistes vastastikuse õigusabi

menetlustes kulunuks kuid, lahendati koordineerimisnõupidamistel kiiresti.

Pärast 2008. aasta katseprojekti teostasid liikmesriikide esindused 2009. aasta viimasel kolmel kuul kõikide lõpuleviidud kriminaalasjade üksikasjaliku hindamise. Hinnatud 255 kriminaalasjast enamiku puhul oli tegemist Euroopa vahistamismäärustega ning kahtlustatavate, tunnistajate ja/või ohvritega seotud õigusalase koostöö taotlustega. Taotleti ka muud liiki tõendeid (esemeid, dokumente ja andmeid) ning teavet õiguslike ja praktiliste küsimuste kohta. Õigusalaseks koostöökasutati kõige sagedamini 1959. ja 2000. aasta vastastikuse õigusabi konventsioone ning 13. juuni 2002. aasta raamotsust Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta. 2000. aasta konventsiooni ja Euroopa vahistamismäärusega esines probleeme väga harva. Paljud Eurojusti menetletud abitaotlused käsitlesid õigusmenetlustele või dokumentide, näiteks õigusabipalvete, orderite ja määruste täitmisele kaasaai-

tamist. Õiguslike probleemide ilmne misel kasutati Eurojusti talitusi, selleks et riikide õigusnormide ning õiguslike raskuste ületamise võimaluste kohta teavet saada. Eurojust aitab korduvalt välja selgitada liikmesriikide pädevaid asutusi, ehkki üldjuhul tuleks seda teha EJNi vahendite abil või kontaktisikute kaudu.

2009. aasta hindamise põhjal võib õigusala se koostöö ja õigusabitaotluste täitmise takistuste kohta üldiselt märkida, et praktilised ja õiguslikud takistused on omavahel seotud ning esinevad võrdse sagedusega.

Praktilisteks takistusteks on: vastastiku se õigusabi taotluste täitmiseks vajalike ressursside nappus siseriiklikul tasandil või ressurssinappusest tulenev teiste liikmesriikide õigusabitaotluste teisejärguliseks pidamine võrreldes liikmesriigi enda menetlustega; õigusabitaotluste vastuvõtuteatiste saatmata jätmise; tõlgete madalast kvaliteedist tulenevad probleemid; vastastikuse õigusabi taotlustes sisalduv mittetäielik informatsioon. Vahel palutakse

Eurojustil sekkuda, kui EJNi abil ei õnnestu neist praktilistest takistustest üle saada.

Eespool nimetatud raskustega on seotud ka nn kultuuriprobleemid. Riikide kohtuorganitel võivad puududa kogemused teiste kriminaalõigussüsteemide, tõhusa abiküsimise viiside ning teatavat liiki taotlusevormingute põhjuste alal. Näiteks võib mõni protseduuriline toiming (kahtlusaluse ametlik ülekuulamine vms) olla ühes liikmesriigis süüdistuse esitamiseks tingimata vajalik, teises aga mitte. Praktikas toob selline lähenemisviiside erinevus kaasa taotluse liigitamise väheoluliseks.

Õiguslikud takistused on selgelt seotud kriminaalmenetluse ja tõendite erinevusega. Õigusaktides võib leida näiteks erinevusi sidevahendite pealtkuulamises, tunnistajate küsitlemises, pakutava tunnistajakaitse tasemes (nt organiseeritud kuritegevuse või inimkaubanduse kriminaalasjades) ning õiglase kohtupidamise tõendamisnõuetes (nt vastuvõetavad on üksnes tunnistajatelt kohtus, mitte aga politseis võetud ütlused).

Mõningaid peamisi õigusliku koostöö vahendeid (õigusabitaotlused/vastastikune õigusabi, menetluste üleandmine, kohtuotsuste tunnustamine, väljaandmine/Euroopa vahistamismäärused) läbi vaadates täheldas Eurojust operatiivtöös järgmisi konkreetseid õiguslikke probleeme:

- õigusabitaotluste alusel saadud tõendite vastuvõetamatus oht, juhul kui taotluse teinud riigi tõendite kogumise standardid või normid erinevad taotluse saanud riigi omadest;
- taotlust täitva riigi suutmatus järgida väljaandjariigi taotletud formaalsusi ja reegleid, vaatamata 2000. aasta VÕA konventsioonile;
- nõukogu 6. oktoobri 2006. aasta raamotsuses konfiskeerimisotsuste suhtes vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta tuvastati võimalik lünk juhtudel, kus väljaandjariigi õigus lubab ohvritel taotleda varalise kahju hüvitamist otse kriminaalmenetluses, kuid taotluse sihtriigis tunnustatakse

üksnes üldiseks hüvanguks konfiskeerimist;

- dokumentide ratifitseerimise viibimine: on tuvastatud probleeme ühise uurimiserühma loomisel, kriminaalmenetluste ülevõtmise konventsiooni kohaldamisel ja sidevahendite pealtkuulamisel. Eurojust osutas 2009. aastal abi kõigil nimetatud juhtudel. Ka 10 aastat hiljem ei ole kõik liikmesriigid 2000. aasta VÕA konventsiooni veel ratifitseerinud ja rakendama asunud;
- mitmeid küsimusi ja probleeme leiti ka konkreetselt seoses kahe ELi õigusala-se koostöö vahendi – Euroopa vahistamismääruste ja ühiste uurimiserühmadega. Nende kahe vahendi kohta vt eraldi jaotisi allpool.

Terrorism

Terrorism on Euroopa Liidu sisejulgeolekus jätkuvaks väljakutseks ning terrorirünnakute oht on märkimisväärne. Äär-

musislamistide terrorism ning mõningate Euroopa separatistide rühmituste tegevus jätkuvad. Eurojusti tegevuses kajastus 2009. aastal mõningate kolmandatest riikidest pärit etnilis-natsionalistlike rühmituste (PKK ja LTTE) kohalolu.

Selliste kriminaalasjade arv, kus terrorismisüütegudega seoses Eurojusti aktiivset abi taotleti, 2009. aastal vähenes (2004: 33; 2005: 25; 2006: 44; 2007: 34; 2008: 31; 2009: 21). Eurojusti eesmärk oli senisest enam soodustada infovahetust ning Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil vastu võetud õigusaktide praktikas kohaldamist eelkõige (ent mitte üksnes) Eurojusti liikmesriikide terrorismiala korrespondentide kaudu. Eurojust on ergutanud ka suhteid teiste Euroopa partneritega (EL terrorismivastase võitluse koordinaator, Europol) ning kolmandate riikide (USA, Lääne-Balkani riigid, Sri Lanka ja Türgi) pädevate asutuste ning rahvusvaheliste institutsioonide ja organitega (FATF).

Seoses PKK tegevusega Euroopas oli vaja pidada koordineerimisnõupidamine Tür-

gis. Eurojust osales Europoli terrorismivastase võitluse nädalal, mis hõlmas seminari PKK arengute ja ohupotentsiaaliga plaanide teemal. Koordineerimisnõupidamisi peeti neljal korral. Kaks nõupidamist olid seotud PKK tegevusega Euroopas ning neil rõhutati vajadust PKK ja selle toetajaorganisatsioonide tegevuse osas infot vahetada, keskendudes struktuurile, tegutsemismallidele ja VÕA taotluste täitmisele, et jõuda terrorismisüütegude puhul eduka vastutuselevõtmiseni. Uuri-da tuleb ka toetajaorganisatsioonide ja -ettevõtete tegevuse võimalikke seoseid terrorismi rahastamise või propageerimisega.

Ühel koordineerimisnõupidamisel ilmnese selgelt, et uurimise ja kohtu alla andmisega seotud õigusnormide erinevus võib kaasa tuua takistusi. Näiteks Euroopa Liidu välistes õigussüsteemides ei nõuta tunnistajate küsitlemisel alati advokaadi kohaololu. Sellest võib tuleneda, et näiteks Türgis kaitsja kohalolekuta saadud tõendid või tunnistused võivad olla Euroopa Liidu liikmesriigi kohtus tõenditeks

kõlbmatud. Selliste VÕA taotluste täitmisel viivituste ja komplikatsioonide vältimiseks tuleb selgelt piiritleda eri riikide õiguslikud formaalsused.

Eurojust osutas abi ka seoses menetletavate keerukate VÕA taotlustega kolmandatelt riikidelt EL liikmesriikidele. Teiselt poolt palus Eurojust kolmandatel riikidel esitada EL liikmesriikidele paremaid ülevaateid terroristlike rühmituste tegevusest.

Veel ühe koordineerimisnõupidamise eesmärk oli saada ülevaade käimasolevatest terrorismi toetavate organisatsioonide ning terrorismi propaganda ja finantseerimisega seotud uurimistest. Euroopa Liidus on tarvis paremat koordineerimist ja koostööd, kuna riikide ametiasutused on info vahetamisel ettevaatlikud, eelkõige terrorismi kriminaalasjades. Ettevaatlikkus on eriti silmatorkav luureandmete ja gamise puhul.

Ühe novembris Eurojustis peetud koordineerimisnõupidamise tulemusena, mille kutsus kokku Prantsusmaa ja kus osalesid veel viis liikmesriiki ja Šveits, mõisteti terrorismi rahastamises süüdi 21 LTTE liiget ja karistati neid kuni seitsmeaastase vangistusega. Lisaks määras Pariisi linnakohus Prantsusmaa Tamili Koordinatsioonikomitee sundlikvideerimisele.

Eurojusti strateegia- ja taktikanõupidamised pakuvad õiguskaitseasutuste töötajatele võimalust terrorismialaste seisukohtade, info ja heade tavade vahetamiseks. Et tugevdada oma suhteid riikide ametiasutustega, korraldas Eurojust juunis 2009 viienda terrorismivastase strateegianõupidamise, teemaks terrorismi rahastamine. Nõupidamise eesmärk oli tõsta liikmesriikide korrespondentide teadlikkust kehtivate rahvusvaheliste ja Euroopa konventsioonide ja raamotsuste ning FATFi üheksa terrorismi rahastamise vastase erisoovituse alal. Strateegianõupidamisel arutati ka terrorismisüütegudega seotud teabe

vahetamist nõukogu otsuse 671/2005 ja uue Eurojusti otsuse alusel, käsitleti TE-SAT aruannet ning tutvustati ja analüüsiti kahte ajakohast terrorismiteemalist kohtuotsust ja ühte menetlust: Prantsusmaa kohtu 2009. aasta otsust seoses PKK tegevuse rahastamisega, Ühendkuningriigi kohtu 2009. aasta juunikuu otsust seoses LTTE tegevusega Ühendkuningriigis ning menetlust seoses LTTE tegevusega Prantsusmaal, mis viis 2009. aasta novembris Pariisi esimese astme kohtu otsuseni.

Eurojustis toimus 2009. aastal koostöös Europoliga taktikanõupidamine LTTE tegevuse teemal.

Tšehhi Euroopa Liidu eesistujaks oleku ajal pidas Eurojust lisaks Prahase seminari Lääne-Balkani terrorismiohtude arutamiseks ning tihedama terrorismivastase koostöö ja infovahetuse edendamiseks ELi liikmesriikide pädevate ametiasutuste, Lääne-Balkani riikide, Eurojusti ja Europoli vahel.

Narkokaubandus

Narkootikumide salakaubavedu Euroopasse ja ka nende tootmine Euroopa Liidus on jätkuvalt tõsiseks ohuks liidu kodanikele. Pidevalt arendatakse välja uusi marsruute; näiteks on viimasel paaril aastal märgatavalt kasvanud kokaiini salakaubavedu läbi Ida-Euroopa riikide.

2009. aastal registreeriti Eurojustis 230 narkokaubandusega seotud kriminaalasia. Eurojustilt enim abi taotlenud riik oli Itaalia 30 registreeritud kriminaalasia, teistelt riikidelt aga said kõige rohkem taotlusi Hispaania, Madalmaad ja taas Itaalia.

Eurojust korraldas 2009. aastal 40 koordineerimisnõupidamist, 38 neist oma Haagi ruumides ja kaks väljaspool Eurojusti. Kuuele nõupidamisele kutsuti osalejaks Europol; 13 nõupidamisel oli osalejaid kolmandatest riikidest (Colombia, Island, Norra, Šveits, Türgi, USA, Ukraina ja Serbia).

Nagu kõik piiriüleselt tegutsevate kuritegelike ühenduste poolt toime pandud kuriteod, toovad ka narkokaubanduse kriminaalasia sageli kaasa jurisdiktsiooniprobleeme (tootjad ja edasimüüjad asuvad üldjuhul eri riikides ning palju suuri konfiskeerimisi ja vahistamisi toimub transiitriikides). Eurojust on foorum, kus saab jurisdiktsioonikonfliktide lahendamise ja tulemusliku kohtu alla andmise üle kõige tõhusamalt otsustada.

Narkokaubanduse asjades on sagedas- teks koostöömeetmeteks ka kontrollsaa-

detised, ühised uurimisrühmad ning si- devahendite pealtkuulamine. Probleeme võib põhjustada asjaolu, et mõningates liikmesriikides kuuluvad kontrollsaadeti- sed õiguskaitseasutuste koostöö, teistes aga politseikoostöö alla. Selline olukord võib probleeme kaasa tuua, kui abi taot- lev liikmesriik lähtub oma tegevuses üks- nes politseikoostööst ega esita VÕA taot- lust. Neil juhtudel ei saa liikmesriik, kelle kontrollsaadetiste süsteem eeldab õigus- kaitseasutuste koostööd, üksnes politseilt laekunud taotlust täita. Seda liiki problee- me aitab Eurojust sageli lahendada.

Eurojust aitas narkokaubanduse kriminaalasia- s pu- rustada etnilistest albaanlastest koosneva kurite- geliku ühenduse, kes tegutses peamiselt Itaalias, kuid rakukeste kaudu ka Antwerpenis ja Oslos. Kuritegelik ühendus kasutas kullereid ja erikonst- ruktsiooniga sõidukeid kokaiini, hašiši, ecstasy ja heroini vedamiseks. Asja kohtulikku uurimist koor- dineeris Eurojust. Eurojust korraldas Europoli ja as- jassepuutuvate riikide ametivõimude osalusel mitu nõupidamist, selleks et laiendada uurimistegevust

ning määrata kindlaks võrgustiku vastu võitlemi- se ühisstrateegia. Europoli analüütikud tuvastasid võrgustiku kontaktisikuid 42 riigis. Selle analüüsi ja siseriikliku uurimise tulemusena õnnestus riikide ametivõimudel konfiskeerida märkimisväärne kogus narkootikume. 30 isiku vahistamisega lõppenud toimingute jaoks moodustasid Eurojust ja Europol ühise operatiivkeskuse eri riikide ametivõimude te- gevuse koordineerimiseks.

Kontrollsaadetistega seotud taotlused täideti üldjuhul kiiresti. Rohkem probleeme oli täitmisejärgse politseiraportite edastamisega, eriti juhtudel, kui politseiraportid kuulusid salastatud teabe hulka, nagu see enamikus liikmesriikides on.

Mõningaid raskusi põhjustab 2000. aasta VÕA konventsiooni rakendamata jätmine. Näiteks ühel juhul keeldus 2000. aasta VÕA konventsiooni ratifitseerinud liikmesriik edastamast vahetut pealtkuulamissignaali teisele liikmesriigile, kes 2000. aasta VÕA konventsiooni ratifitseerinud ei olnud. Pärast Eurojusti sekkumist pealtkuulamine õnnestus. Vastupidiseks näiteks on juhtum, kui ühe liikmesriigi variisikul oli vaja uurimise jätkamiseks minna teise liikmesriiki. Teine liikmesriik aga ei olnud 2000. aasta VÕA konventsiooni

Kui uurimise käigus ilmnis, et Colombia kuritegelik ühendus tegeleb kokaiini salakaubaveoga Hispaania ja Prantsusmaa kaudu Itaaliasse, palus Rooma *Direzione Antimafia* Eurojustilt abi uurimise koordineerimiseks neis kolmes liikmesriigis. Koordineerimisnõupidamistel lahendati muu hulgas potent-

siaalne kohtualluvuskonflikt. Pärast asjaoludega tutvumist nõustusid osapooled andma kriminaalasja üle Itaalia ametivõimudele. Kriminaalasja tulemusena vahistati 32 isikut ja konfiskeeriti 100 kg kokaiini.

Eurojust aitas lahendada jurisdiktsioonikonflikti seoses kanepi salakaubaveoga Hispaaniast läbi Prantsusmaa Ühendkuningriiki. Pärast 2008. aasta otsust teostada kriminaalasja eri aspektidega seoses üheaegselt uurimist Prantsusmaal ja Ühendkuningriigis peeti 2009. aastal teine koordineerimisnõupidamine, selleks et otsustada, milline õiguskaitseasutus saaks kogu võrgustiku suhtes käimasolevat uurimist paremini

ja 16. oktoobri 2001. aasta protokollitratifitseerinud, samas jälle ei olnud esimene liikmesriik ratifitseerinud Palermo konventsiooni. Antud juhul polnud esimese liikmesriigi variisikul teises liikmesriigis viibimist ja tema abistamist võimaldavat

jätkata, nii et välditaks kattuvat uurimist ja sellest tulenevat jurisdiktsioonikonflikti. Nõupidamisel nõustus Prantsuse õiguskaitseasutus andma asja üle Ühendkuningriigile. Prantsusmaa kohtu-uurija kutsuti Ühendkuningriigi kohtusse Prantsusmaa uurimise tulemusi esitlema. Ühendkuningriigis mõisteti süüdi viis isikut, kellele määrati kokku 37 aastat vangistust.

õigusakti ning operatsioon jäigi läbi viimata.

Inimkaubandus

Võrreldes 2008. aastaga vähenes Eurojustile saadetud kriminaalasjade arv 2009. aastal pisut (74 kriminaalasja, 2008. aastal aga 83). Enamik saadetud kriminaalasju (52) oli seotud seksuaalse ärakasutamisega.

Eurojust korraldas 2009. aastal viis inimkaubandusalast koordineerimisnõupidamist, mis olid seotud sunniviisilise tööga ja inimkaubandusega seksuaalse ärakasutamise eesmärgil.

Eespool narkokaubanduse jaotises märgitud õiguslikke probleeme esines ka inimkaubandusega seotud kuritegude puhul.

Pettused

Kelmuste ja pettuste, sealhulgas maksupettuse, arvutipettuse, ettemaksupettuse, äriühingu vara riisumise ja käibemaksupettuse valdkonnas on Eurojusti kriminaalasjade arv 2004. aastast alates stabiilselt kasvanud; Eurojusti 2009. aastal registreeritud kriminaalasjadest kuulusid sellesse kategooriasse 214. Lisaks saadeti Eurojustile seitse Euroopa Ühenduse finantshuve kahjustavate kuritegudega seotud kriminaalasja.

Kelmuste ja pettuste kriminaalasjades peetud koordineerimisnõupidamiste arv kasvas 2008. aasta 15-lt 2009. aastal 20-le. Enamik koordineerimisnõupidamisi oli seotud maksualaste süütegude (12 kriminaalasja) ja käibemaksusüütegudega (7 kriminaalasja).

Euroopas puudub praegu käibemaksupettuse juhtumite puhul kriminaaluurimise ja kohtu alla andmise ühtne käsitlus. Nagu märgitakse komisjoni 23. novembri 2007. aasta teatise nõukogule teatavate võtmetegurite kohta, mis aitavad kaasa käibemaksupettuste vastase strateegia väljatöötamisele ELis (KOM (2007)758 lõplik), on olemas selge vajadus kohtuorganite kaasamiseks koordineerimisstrateegiatesse ja Euroopa Ühenduse jõupingutustesse maksualaste süütegude vastu võitlemisel, pannes erilist rõhku nii õigus- kui ka korrakaitseorganeid hõlmavale multidistsiplinaarsele lähenemisviisile. Seda arvestades on Eurojust asunud

aktiivselt edendama õiguskaitseasutuste koostööd riikidevaheliste käibemaksupettuste kriminaalasjades.

2009. aastal algatas Eurojust strateegilise projekti käibemaksupettustega seotud teabevahetuse ja VÕA laiendamiseks ELi liikmesriikide õigusasutuste vahel. Projektis osaleb ka Europol. Projekti eesmärgid on:

- analüüsida käibemaksupettuste riikidevahelise uurimise peamisi takistusi ja probleeme olemasolevate aruannete, praktiliste kogemuste ja kättesaadava info alusel;

Kriminaalasjas, millega olid seotud Itaalia, Madalmaade ja Colombia ametivõimud, kaubitses Nigeeriast pärit kuritegelik organisatsioon naistega nende prostitutsioonile sundimise eesmärgil, osalt selleks, et rahastada suurte kokaiinikoguste ostu Colombiast. Eurojustis

2009. aasta märtsis peetud koordineerimisnõupidamise tulemusena tehti kindlaks inimkaubanduse, naiste ärakasutamise ja narkokaubanduse rahastamise seosed ning nõupidamisel kokku lepitud üheaegse operatsiooni käigus vahistati 62 isikut.

Rumeenia ja Ühendkuningriik algatasid 2006. aastal uurimise seoses kuritegeliku ühendusega, kes kaubitses lastega, vedades neid Rumeeniast Ühendkuningriiki, selleks et kasutada neid kuritegude toimepanekuks (peamiselt varastamiseks ja kerjamiseks). 2008. aastal moodustati Eurojusti sekkumisel ja ärgitusel ühine uurimisrühm, et koordineerida kuritegeliku võrgustiku juhtide vahistamist, konfiskeerida nende vara ning edastada olulisi tõendeid sihtriigist päritoluriiki ja vastupidi. Ühine uurimisrühm võimaldas asjaga seotud siseriiklikel ja rahvusvahelistel osapooltel kindlaks määrata ühise tegevuskava, Europol andis analüü-

tilist toetust ning Eurojusti võtmerolliks oli Ühendkuningriigi politsei ja Rumeenia prokuratuuri otsekontaktide kindlustamine, kahe õigussüsteemi erinevuste selgitamine ja parima kohtu alla andmise kohtu soovitamise kahe riigi tõendamisnõuete erinevusi silmas pidades. Ühist uurimisrühma rahastati olulisel määral komisjoni vahenditest. Tsiiviil- ja üldise õiguse süsteemi erinevuste tõttu taotleti Eurojustilt täiendavat abi. Kriminaalasi on jätkuvalt avatud, kuid osa kurjategijaist anti 2009. aastal Ühendkuningriigis kohtu alla.

Lastekaitse kontaktisik

Lastekaitse kontaktisik tihendas 2009. aastal koostööd laste internetis ärilise eksploateerimise vastase Euroopa finantskoalitsiooniga (EFC). Oktoobris 2009 sai Eurojust EFC juhtkomitee liikmeks ja õiguslase tööühma eesistujaks.

Lastekaitse kontaktisik on loonud ka tihedad sidemed USAga. 2009. aastal moodustati Euroopa Liidu ja USA koostöö parandamiseks Euro-

justi/USA tööühm, kes keskendub peamiselt laste internetis (ja muudes avaldamis- ja levikanalites) eksploateerimisega seotud kuritegudele, reisimisele laste seksuaalseks ärakasutamiseks ning alaealistega kaubitsemisele. Tööühma liikmed, üritades kaasata seda liiki kuritegevuse vastu võitlemisse teisi rahvusvahelisi organisatsioone, vahetavad teavet suundumuste ja heade tavade kohta rahvusvaheliste lapsepilastajate rühmituste uurimisel ja kohtu alla andmisel.

Lapseahistamispiiltidega seotud kriminaalasjas meelitas Hispaania IP-aadressi kasutanud kahtlusalune Eesti teismelisi saatma endast pornograafilisi fotosid. Esimeste kontaktide ajal ohvritega teeskles Hispaania päritolu kahtlusalune ka ise teismelist. Hiljem sunniti ohvraid saatma veel pilte, vastasel juhul ähvardas kahtlusalune avaldada nende fotod Facebook'is. Eesti prokuratuur saatis Hispaaniale VÕA taotluse ning palus teha läbiotsimine. Taotluse kiiremaks täitmiseks paluti abi Eurojustilt. Koordineerimise nõupidamisel lahendas Eurojust artiklist 6 tulenevaid ametlikke volitusi kasutades ka jurisdiktsioonikonflikti, määrates, et Hispaanial on kohtu alla andmiseks paremad võimalused, kuna kahtlusalune on hispaanlane ning kuriteod pandi toime Hispaanias(t); Hispaaniat peeti ka noorte ohvrite meedia tähelepanu eest kaitsmise seisukohast ohutumaks kohtupidamispaigaks.

Prantsusmaa õiguskaitseasutused taotlesid Europoli analüüsifailiga seoses koordineerimisnõupidamist Prantsusmaad, Hispaaniat, Belgiat ja Saksamaad puudutavas karussellkäibemaksupettuse kriminaalasjas. Prantsusmaa äriühing oli alates 2007. aastast müünud Belgiast, Saksamaalt ja Hispaaniast ostetud kasutatud autosid. Hispaanias loodi fiktiivseid äriühinguid ja kasutati võltsdokumente, mille tulemusena tasuti käibemaksu üksnes kasumilt ning hinnanguliselt üle 1,5 miljoni euro käibemaksu jäeti tasumata. Koordineerimisnõupidamisel vahetati infot ja valmistati ette viis õigusabitaotlust, mis viisid 2009. aasta septembris kolmes liikmesriigis üheaegsete läbiotsimiste ja vahistamisteni.

Eurojust tegi 2009. aastal OLAFi ja Europoliga koostööd käibe- ja tollimaksupettuste ning võltsimiste uurimiseks, mille puhul käsitleti eeskätt rõivaste, küüslaugu ja tubaka importimist Hiinast peamiselt Prantsusmaa ja Madalmaade kaudu Euroopa Liitu. Kaupade sihtkohaks olid Ungari, Austria ja Itaalia. Liikmesriikide tolliasutustele deklareeriti kaupade väärtus tegelikust väiksemana või jäeti kaubad üldse deklareerimata. Eurojusti koordineerimisnõupidamisel määrati kindlaks ühisstrateegia ja seitsmes riigis käimasolevate uurimiste vahelised seosed, pannes nii aluse kõnealuse kuritegeliku rühmituse vastastele tõhusatele meetmetele.

Uurijatele ja prokuröridele põhjustavad probleeme eelkõige aktsiate pähemäärimise pettused, kui ühe liikmesriigi investorid on teises liikmesriigis asuvate kurjategijate sihtmärgiks. Hispaaniat, Maltat, Slovakkia, Austriat, Küprost, Šveitsi, Iirimaa ja Ühendkuningriiki hõlmanud kaasuses peteti investoritelt välja umbes 28 miljonit naelsterlingit. Eu-

rojust aitas koordineerida üheaegseid läbiotsimisi ja selgitada eri riikide VÕA tingimusi, et tagada toimingute nõuetekohasus ja õigeaegsus eelkõige arvutiandmete arestimise puhul, kus kehtivad erinevad tõendamisnõuded. Operatsiooni käigus vahistati seitse isikut.

- saata laiali küsimustik juba tuvastatud peamistele takistustele ja probleemidele lahenduste leidmiseks;
- edendada kahtlaste tehingute eelhoiatussüsteemi ja arvutipõhist käibemaksuteabe vahetamise süsteemi (VIES) kasutamist pädevates haldusasutustes, selleks et vahetada riigi tasandil teavet prokuratuuri ja kohtuorganitega;
- soodustada ELi liikmesriikide pädevate kohtu- ja õiguskaitseasutuste koostööd käibemaksupettuste uurimisel ja inimeste kohtu alla andmisel; ja
- täpsustada Euroopa üksuste ja asutuste rolli ja pädevust käibemaksupettuste vastases võitluses.

Korruptsioon

Korruptsiooni kui üht prioriteetset kuritegevusvaldkonda käsitletakse tänavu aastaaruandes eraldi teemana esmakordselt. Eurojustile saadeti 2009. aastal 20 sellega seotud kriminaalasja (2008. aastal 25), kuid nende tundlikkust ja käimasolevaid uurimisi silmas pidades ei ole siinkohal võimalik üksikasjalikke andmeid avaldada.

Eurojustis 2009. aastal peetud kahel koordineerimisnõupidamisel tehtud töö tulemusena on kaks liikmesriiki algatanud korruptsioonijuhtumite uurimise ja neid koordineerinud. Nõupidamistel said liikmesriikide ametivõimud koordineerida oma uurimisi ja töödelda hiiglasliku kogu-

se tõendusmaterjali. Ehkki õigusabitaotlused on endiselt vajalikud, ei saa keerukaid finantsuurimisi tõhusalt läbi viia ja süüdistusi esitada üksnes niisuguste kirjade alusel. Seetõttu on Eurojusti kaasamine väga edukaks osutunud. Ühendkuningriiki ja Taanit puudutavas eri jurisdiktsioonidega seotud korruptsiooniasjas aitas Eurojust luua tõendite tõhusamaks kogumiseks ühise uurimiserühma, aidates kaasa kohtumenetluse algatamisele 2009. aastal.

On selge, et keerukad õigusabitaotlused korruptsiooniga seotud kriminaalasjades kulutavad piiratud uurimisaega ja -ressursse. Dokumentide koostamise, õigusnormide ja hilisema täitmise alast nõuandes saab Eurojust keerukaid piiriüleseid uurimisi oluliselt hõlbustada.

Küberkuritegevus

Nõukogu 2008. aasta järeldustes küberkuritegevuse vastase võitluse koostõlstatatud tööstrateegia ja konkreetsete meetmete kohta tõdeti, et interneti teel toime pandud riikidevaheliste süütegude arv on viimasel ajal kasvanud. Eurojust registreeris 2009. aastal 31 küberkuritegevuse kriminaalasja, millest 17 hõlmasid ka arvatipettust.

Eurojust korraldas viis küberkuritegevust käsitlevat koordineerimisnõupidamist ning mitu 2010. aastal toimuvaid koordineerimisnõupidamisi ettevalmistavat kohtumist. Küberkuritegevuse valdkonnas on koordineerimisnõupidamised hädavajalikud, kuna nende juhtumite puhul on õigusrikkujaid üldjuhul mitu ja eri riikides, serverid asuvad hoopis teistes riikides ning õigusrikkumisi (õigusvastaseid tegusid, millest saadakse kuritegelikku tulu) pannakse toime kogu maailmas.

Enamiku internetis toime pandud majanduskuritegude, näiteks maksekaardipet-

tusi ja rahamuulade kasutamist käsitlevate riikidevaheliste kriminaalasjade puhul on uurimise ja kohtu alla andmise kooskõlastamine hädavajalik. Selliste tehingute ülisuurt ja üha kasvavat arvu silmas pidades oleks kasulik Euroopa tasandil omada seda liiki kriminaalasjade menetlemise ühist lähenemisviisi ja kokkulepet, mis käsitleks eelkõige jurisdiktsiooni muulade ja võltsmaksekaarte kasutavate isikute uurimisel ning kohtu alla andmisel.

Euroopa Nõukogu küberkuritegevuse konventsiooni ratifitseerimine ja rakendamise kõikides liikmesriikides aitaks samuti sellealast õiguskaitsetööd tõhustada,

pakkudes paremaid uurimisvahendeid, sealhulgas liikmesriigi õiguskaitseasutustele võimalust pädeva isiku seadusliku ja kaalutletud nõusoleku alusel tutvuda teistes liikmesriikides talletatud otsejuurdepääsuga arvutiandmetega nende liikmesriikide loata.

Rahapesu

Rahapesu – tegevus, millega kurjategijad püüavad varjata kuritegelikul teel saadud tulu tegelikku päritolu ja kuuluvust – on sageli kuritegelike ühenduste tegevusala ning on tihedalt seotud enamiku riikide-

Interneti oksjonipettuse kriminaalasjas tegutses Rumeenias ja välismaal kaks kuritegelikku ühendust. Pärast maksete laekumist võtsid raha vastu nn muulad (isikud, kes kannavad üle raha ning võivad olla seotud ühes riigis enamasti interneti teel hangitud kaupade edasisaatmisega teise riiki, kus elab pettuse toimepanija), kes kasutasid võltsitud isikutunnistusi ning kelle kaasosalisteks olid rahakaardi- ja rahasiirdamisettevõtted. Kokku laekus 181 kaebust ning uuritud kuritegude-

ga põhjustatud kogukahju oli hinnanguliselt üle 950 000 euro. Koordineerimisnõupidamisel selgitati asjaga seotud liikmesriikide vahelisi kohtumenetlusega seotud küsimusi ning tõendite kogumise ja vahetamise mehhanisme ning lahendati jurisdiktsioonikonfliktiga seotud küsimus. Kokku vahistati ainuüksi Rumeenias 17 isikut, täideti 6 Euroopa vahistamismäärust ning saadeti kohtu alla 29 inimest.

Teises kriminaalasjas uuriti Itaalia ametivõimude juhtimisel rühmitust, keda kahtlustati vähemalt 15 000 maksekaardi salajasest kopeerimisest, millega tehti üle 35 000 petutehingu ning põhjustati umbes 6,5 miljoni euro suurune kahju. Itaalias ja Hispaanias tegutseva Rumeenia päritolu kuritegeliku ühenduse vastu suunatud kriminaalasi saadeti Eurojustile 2009. aastal, selleks et kavandada koordineeritud vahistamisoperatsiooni. Antud kriminaalasjas tegid Eurojust ja Europol koostööd ning Europoli analüüsi tulemusena tehti kindlaks seosed Itaalias, Belgias, Prantsusmaal, Saksamaal, Iirimaa, Moldovas, Madalmaades, Hispa-

nia, Rootsis, Šveitsis ja Ühendkuningriigis toime pandud kuritegudega. Eurojustis peeti kaks koordineerimisnõupidamist, selleks et määrata kindlaks uuritavad isikud ja korraldada ühisoperatsioon. Eurojust aitas koos Belgia, Iirimaa, Itaalia, Madalmaade ja Rumeenia kohtunikega täita Euroopa vahistamismäärusi ning koordineeris pealtkuulamistaotlusi. Vahistati 24 isikut: 8 Itaalias, 12 Rumeenias, 2 Madalmaades ja 2 Belgias. Mitmete läbiotsimiste käigus saadi kätte keelatud seadmeid, võltsitud pangakaarte, narkootikume, relvi ning suuri sularahasummasid.

vaheliste kuritegudega, mida kuritegelikud ühendused toime panevad. Rahapesu horisontaalset iseloomu on rõhutatud 2009. aasta organiseeritud kuritegevuse ohuhinnangus ja 2008. aasta Venemaa organiseeritud kuritegevuse ohuhinnangus ning hiljem on nõukogu selle nimetanud ELi organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse üheks prioriteediks. ELi prioriteetides on ühe ohuna esile toodud kuritegevuse kasvavat mõju poliitilisele, majandus- ja kohtusüsteemile, seda eriti venekeelsete kuritegelike rühmituste puhul. ELi liikmesriikidel on palutud prio-

riteediks võtta välismaiste kuritegelike rühmituste rahapesu ja investeringute seire ja tuvastamine Euroopa Liidus ning muud finantsaspektid, kaasa arvatud vara tagasitoomine.

Rahapesuga seonduv õigusraamistik on keeruline, sest Euroopa Liit, Euroopa Nõukogu ja ÜRO on välja andnud mitmeid sellealaseid õigusakte. Euroopa Liidu õigusaktides keskendutakse ennetamisele, konfiskeerimisele ja kuritegelikul teel omandatud vara tagasivõitmisele. Selle õigusraamistiku keerukust arvesse võttes

on Eurojust teinud jõupingutusi rahapesuvastaste Euroopa õigusaktide ja rahvusvaheliste konventsioonide praktilise kohaldamise hõlbustamiseks.

Rahapesu on üks levinumaid kuriteoliike, millega Eurojust kokku puutub. Alates 2004. aastast registreeritud rahapesu kriminaalasjades on liikmesriikidest enim taotlusi saanud Hispaania, Madalmaad ja Ühendkuningriik. 2009. aastal registreeriti Eurojustis 125 kriminaalasia, mis on eelmise aastaga võrreldes ligi 25 protsenti rohkem.

Eurojust pidas 2009. aastal rahapesuga seotud kriminaalasjades 19 koordineerimisnõupidamist. Enamikul neist koordineerimisnõupidamistest aitas Eurojust ELi liikmesriikide ja kolmandate riikide õiguskaitseasutustel (nii haldus- kui politseiasutustel) infot vahetada, aitas kaasa õigusabitaotluste täitmisele ja lahendas nendega seotud praktilisi probleeme, koordineeris üheaegsete vahistamiste ja läbiotsimiste läbiviimist ning julgustas arestima vara ja tõendeid. Õigusabitaotluste puhul, mis on täidetud enne koordineerimisnõupidamist, on palju kasu kogutud teabe ja tõendite hindamisest. Erilist tähelepanu pööratakse asjaga seotud pädevate asutuste vahelisele infovahetusele, mis on vajalik kahtlaste rahaülekannete paremaks tuvastamiseks.

Alljärgnevalt on kokku võetud mõningad peamised õiguslikud probleemid, millega Eurojust on rahapesualases töös kokku puutunud.

“Isepesemine” (rahalised tehingud seoses tuluga, mille pesija on saanud enda toime pandud kuritegudest) on mõningates, ent mitte kõikides liikmesriikides krimi-

naalkorras karistatav. Selle tõttu võib eri lähenemisviisi kasutavate liikmesriikide õigusalasest koostöös probleeme tekkida. Mitmes Eurojusti kriminaalasjas on isik eelkuriteoga (kuritegeliku tulu allikaks oleva kuriteoga) seotud “isepesemise” käsitatava teo toime pannud liikmesriigis, kus ta tegutses, kuid kohtu alla antakse ta teises liikmesriigis, kus “isepesemine” ei ole kriminaalkorras karistatav. Sellistel juhtudel võib tarvis olla paindlikkust ja pragmaatilisi lahendusi, selleks et kindlustada eelkuriteoga saadud tulu arestimine ja konfiskeerimine sõltumata rahapesu määratluste erinevustest.

On esinenud on ka topeltkaristatavuse ja tõendamiskoormisega seotud probleeme. Rahapesualaste õigusabitaotluste täitmine osutus keerukaks juhtudel, kus eelkuriteo ja rahapesualase tegevuse seos ei olnud otseselt nähtav. Ühel juhul keeldus liikmesriik õigusabi andmast, kuna eelkuritegu ei olnud õigusabitaotluses selgelt ära märgitud. Pärast Eurojusti sekkumist lepiti kokku, et piisab sellest, kui pestava tulu allikas on tõenäoliselt ebaseaduslik. See lahendus leiti olevat kooskõlas 24. veebruari 2005. aasta raamotsusega, mis

Soome korraldas kaks koordineerimisnõupidamist seoses Venemaa Föderatsiooni, Soomet, Saksamaad ja teisi ELi riike puudutava eriti keeruka rahapesuskeemiga. Suuri summasid kahtlase päritoluga raha liigutati kogu maailmast Soome (kus oli registreeritud rahaülekandeid koordineeriv äriühing) ning teistesse ELi liikmesriikidesse, sealhulgas Saksamaale. Soome uurimisrühma juht ja uurimist koordineeriv prokurör palusid Eurojustil aidata viia Eurojustis läbi nõupidamine koos Saksamaa kolleegidega, et arutada järgmisi küsimusi: Saksamaal ja Soomes juba kogutud tõendusmaterjali kasutamine ja jagamine; võimalik tulevane koostöö Venemaa ametivõimudega; jurisdiktsiooniküsimused (kas esitada süüdistused Soomes või Saksamaal). Edukate koordineerimisnõupidamiste tulemusena kaalutakse ka Venemaa ametivõimude kaasamist neisse, sest koostöö nendega on *offshore*-pankadesse suundunud rahaülekannete eesmärgi uurimiseks hädavajalik.

käsitleb kuritegevusega seotud tulu, kuriteovahendite ja omandi konfiskeerimist, ning pooled kiitsid selle heaks.

Portugali ametivõimud olid alustanud osaliselt Prantsusmaal toime pandud rahapesualaste süütegude uurimist. Pärast Prantsusmaale õigusabitaotluse saatmist ilmnes, et seonduvat kriminaalset tegevust Prantsusmaal juba uuritakse. Kutsuti kokku koordineerimisnõupidamine. Vahepeal avastati Prantsusmaal ka seosed Luksemburgi ja Belgia-ga. Tulemuseks oli nn topelt-koordineerimisnõu-

pidamine, kuhu Portugal kutsus Prantsusmaa ning Prantsusmaa Luksemburgi ja Belgia. Enne kohtu-mise toimumist täideti õigusabitaotlused, selleks et osalejad saaksid taotletavaid andmeid ja tõendeid nõupidamisel hinnata.

Traditsioonilised VÕA vahendid ei taga alati taotluste kiiret täitmist. Mõningaid probleeme on tuvastatud seoses õigusabitaotluste täitmisega viivitamise ning lisainfo taotlustega. Need on rahapesu-vastases valdkonnas olulised probleemid, sest õigusabitaotluste kiire täitmine on ebaseaduslike rahasummade muudele pangakontodele ülekandmise vältimiseks tingimata vajalik.

Tuleb ära märkida ka vastastikust tunnustamist käsitlevate õigusaktide vähest kasutamist, osalt seetõttu, et kõik liikmesriigid ei ole neid siseriiklikku õigusse üle võtnud. Sellealasteks näideteks on

22. juuli 2003. aasta raamotsus vara või tõendite arestimise otsuste täitmise kohta ning 6. oktoobri 2006. aasta raamotsus konfiskeerimisotsuste suhtes vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta. Nende kohaldamine soodustaks praktikas taotluste kiiret täitmist, kuna eespool märgitud traditsioonilisi mehhanisme taotluste suhtes enam ei kohaldataks. Eurojust on rakendamise olulisusele korduvalt tähelepanu juhtinud.

Üks tõhusat koostööd takistanud probleem on ka sobiva õigusraamistiku puudumine infovahetuseks kolmandate riikidega. Selles osas on probleeme ette tulnud

muu hulgas Venemaa Föderatsiooniga venekeelsete kuritegelike ühenduste toime pandud rahapesu ja seonduvate põhiõigusrikkumiste uurimisel ja kohtu alla andmisel. Eurojust on sellega seoses soodustanud õiguskaitseasutuste tegevust ja neid abistanud. Lisaks aitab Eurojust vahetada infot ja õigusabitaotlusi Šveitsi, Liechtensteini ja Kaimanisaartega.

Kuritegelike ühenduste seotus majandustegevusega

Euroopa Liit, ÜRO ja teised on püüdnud luua üldtunnustatavat organiseeritud kuritegevuse määratlust, ent rahvusvaheline üldsus ei ole seda liiki kuritegude määratlemisel konsensust saavutanud. Seetõttu on olemasolevatel õiguslikel määratlustel ühisjooni, kuid koosseisude üksikasjad pisut erinevad. Lisaks kehtestas Euroopa Nõukogu organiseeritud kuritegevuse ekspertrühm kriteeriumid "kuritegelike ühenduste" mõiste täpsemaks määratlemiseks. Kõigi määratluste puhul on üldkoosseisul järgmised tunnused: vähemalt

kolm osalist, tegevus on välja kujunenud pikema aja jooksul, asjassepuutuvad isikud on kahtlustatavad või süüdi mõistetud kasu ja/või mõjuvõimu saamise eesmärgil toime pandud rasketes kuritegudes.

Lisaks eespool nimetatud prioriteetsete valdkondade organiseeritud kuritegevusega seotud kriminaal-asjadele on Eurojusti kriminaal-asjade menetlemise süsteemis praegu konkreetsete kuriteoliikidena registreeritavad ka "kuritegelikku ühendusse kuulumine" ja "organiseeritud rööv", mis on oma olemuselt samuti organiseeritud kuritegevus. 2009. aastal registreeriti nimetatud kahte kuriteoliiki Eurojusti kriminaal-asjades vastavalt 173 ja 81 korral. Lisaks sellele on organiseeritud kuritegevusega tegemist paljude muude kuriteoliikide all registreeritud kriminaal-asjades, näiteks immigrandide ebaseaduslik üle piiri toimetamine, ebaseaduslik relvade ja lõhkeaine või muude esemetega kaubitsemise, eurode võltsimine ning väljapressimine. Eurojust püüab täiustada oma statistikat, et esitada järgmistes aastaaruannetes täpsemad arvud kurite-

gelike ühenduste tegevusega seotud kriminaal-asjade kohta.

Alljärgnevalt lisaks eelmistele jaotistele veel näiteid organiseeritud kuritegevusega seotud kriminaal-asjadest.

Selle valdkonna kriminaal-asjadest saadud kogemused näitavad, et lisaks levinud praktilistele probleemidele (tõlkeraskused ja taotluste ebaselgus) raskendavad liikmesriikide koostööd sageli õigusaktide erinevused organiseeritud kuritegevuse vastaste konkreetsete toimingute osas, mitte aga kriminaalõiguse sisulised küsimused. Näiteks kui Saksamaal on pealtkuulamine lubatud üksnes sel ajal, kui väidetavalt toimub kuritegelik tegevus, siis Itaalias organiseeritud kuritegevuse uurimisel selline nõue puudub.

Liikmesriikidel võivad olla ka erinevad normid ja tagatised õiguskaitseasutustega koostööd tegevate isikute jaoks, mistõttu kahte või enam liikmesriiki hõlmavates kriminaal-asjades tuleb otsida praktilisi lahendusi.

Ühised uurimisrühmad on kuritegelike ühendustega seotud ja kahte või enam liikmesriiki puudutavate kriminaal-asjade uurimisel osutunud heaks abivahendiks. Eurojusti kogemused näitavad siiski, et mõne riigi õiguskaitseasutustele on ühiste uurimisrühmade loomine endiselt vastumeelt. Vastumeelsuse põhjuseks võib olla ühiste uurimisrühmade raamotsuse ja 2000. aasta VÕA konventsiooni sätete pakutavate võimaluste mitteteadmine või mittetundmine. Vastuseks on Eurojust (koos Europoliga) koostanud ühiste uurimisrühmade käsiraamatu õigusala töötajatele (täpsemalt vt allpool jaotis "Ühised uurimisrühmad").

Euroopa vahistamismäärused

Eurojust tugevdas 2009. aastal koostööd liikmesriikide pädevate asutustega eelkõige Euroopa vahistamismääruste täitmisele kaasaaitamise (Eurojusti otsuse artikli 3 lõike 1 punkt b) ning Euroopa vahistamismääruste konfliktidega seotud nõustamise (Euroopa vahistamismää-

Hispaania ja Bulgaaria vahelises kriminaalasjas moodustati 2009. aasta märtsis (koos Eurojusti ja Europoliga) ühine uurimisrühm. Ta tegeles raha võltsiva kuritegeliku ühenduse uurimisega. Operatsiooni tulemuseks oli ülikiire tegetsemine, millega pikaajalise uurimise kulminatsioonina likvideeriti suur eurode võltsimise võrgustik, vahistati Bulgaarias 17 kahtlusalust ning saadi kätte 500 000 võltseurot.

Madalmaad said 2009. aastal seitsmelt ELi liikmesriigilt VÕA taotluse seoses kogu Euroopas tegutsevate Nigeeria kuritegelike ühendustega, kelle süütegudeks olid narkokaubandus, immigrandide ebaseaduslik üle piiri toimetamine, inimkaubandus, mõrvad ja rahapesu. Madalmaade Eurojusti esindus korraldas esmalt sisenõupidamise, kus ilmnas, et enamik kriminaalasju on omavahel seotud. Madalmaad olid esialgu otsustanud mitte uurida, kuna uurimiseks puudusid konkreetsed põhjused

ja võimekus, ent Eurojustis toimunud nõupidamise tulemusena otsustati uurimist siiski alustada, kusjuures samaaegselt jätkasid Madalmaad mitmete VÕA taotluste täitmist. Võimalike üldpõhjuseks olevate Nigeeria kuritegelike ühenduste likvideerimiseks oli vaja ELi tasandil koordineeritud lähenemist. Eurojusti liikmesriikide liikmed nõustusid kaasama Europoli analüüsivõimalused, selleks et koguda vastava analüüsifaili kontekstis analüüsimiseks maksimaalne hulk infot.

ruse raamotsuse artikli 16 lõige 2) abil. Lisaks registreeris Eurojust liikmesriikide teatatud tähtaegade rikkumised vastavalt Euroopa vahistamismääruse raamotsuse artiklile 17 ning võttis vajaduse korral meetmeid.

1. Euroopa vahistamismääruse täitmisele kaasaaitamine

Eurojustis registreeriti 2009. aastal kokku 256 Euroopa vahistamismääruse täitmise seotud asja. See moodustab ligi 19 protsenti kõikidest aasta jooksul registreeritud kriminaalasjadest ning näitab, kui oluline on selles konkreetses valdkon-

nas Eurojusti osalus. Ainult ühel juhul oli tegemist üldküsimisega; kõik ülejäänud olid seotud tööga kriminaalasjades.

Enim **taotlusi esitanud** riik oli Ühendkuningriik, talle järgnesid Kreeka, Poola, Madalmaad, Bulgaaria ja Portugal. Enim **taotlusi saanud** riik oli samuti Ühendkuningriik, talle järgnesid Hispaania, Poola, Prantsusmaa, Belgia, Saksamaa, Rumeenia ja Itaalia. (Taotluse esitanud või taotluse saanud riigid on Eurojusti kaudu abi taotlenud või saanud riigid. Tegemist võib olla Euroopa vahistamismääruse välja andnud või seda täitva liikmesriigiga.)

2. Euroopa vahistamismääruse raamotsuse artikliga 16 seotud juhtumid

Eurojust tegeles 2009. aastal nelja Euroopa vahistamismääruse konflikti juhtumiga. Ühe neist registreeris Belgia (Prantsusmaa ja Luksemburgi suhtes), teise Bulgaaria (Saksamaa ja Prantsusmaa suh-

Eurojusti abiga jõudis 2009. aastal eduka lõpuni Sloveenia kriminaalasi, milles kohus karistas Kosovost läbi Sloveenia Itaaliasse ja teistesse Lääne-Euroopa riikidesse keelatud narkootikume vedanud kuritegelikku ühendusse kuulunud üheksat isikut kuni 15-aastase vangistusega. Eurojust osutas kohtu alla andmisel ja kohtumenetluses abi alates 2007. aastast. Kriminaalajale avaldas olulist praktilist mõju huvitav juriidiline otsus: Sloveenia konstitutsioonikohus otsustas 2008. aasta lõpus, et ausa kohtupidamise tagamiseks tuleb välismaal kogutud tõendite kõlblikkus veel kord üle kontrollida. Eurojusti sekkumise tulemusena andsid

Itaalia ametivõimud maksimaalset võimalikku abi, tuues üks päev enne kohtupidamise lõppu Sloveenias välja olulise info L'Aquila maavärinas kaotsi läinud Itaalia kohtutoimikuidest. Kuna Eurojust oli kriminaalajaga algusest peale pidevalt seotud, oli tal võimalus ametivõimude suurepärasele koostööle vahetult kaasa aidata. Kohus viitas oma lõpumärkustes Eurojusti olulisele ja järjekindlale toetusele.

tes), kolmanda Saksamaa (Itaalia suhtes) ning neljanda Iirimaa (Leedu ja Ühendkuningriigi suhtes).

3. Euroopa vahistamismääruse raamotsuse artikliga 17 seotud juhtumid

Eurojustile teatati 2009. aastal kokku 30 tähtaegade rikkumise juhtumist. Neist juhtumitest kolm registreeris kolleegium, kuna nende puhul oli asjaomaste liikmesriikide esindustelt vaja täiendavat tegut-

semist. Enim juhtumeid saatis Eurojustile Iirimaa (18), järgnesid Tšehhi Vabariik (5) ja Ungari (2). Iirimaa suur teatamiste arv võib pigem näidata, et riik täidab korrapäraselt artikli 17 kohast kohustust, mitte aga seda, et Iirimaal võrreldes teiste ELi liikmesriikidega Euroopa vahistamismääruste menetlemisega sagedamini viivitatakse. Eurojust julgustab liikmesriike tähtaegade rikkumistest ja viivituste põhjustest kiiresti ja nõuetekohaselt teatama.

4. Euroopa vahistamismääruse praktilise rakendamise probleemid

2009. aastal tuvastas Eurojust järgmised Euroopa vahistamismääruse praktilise rakendamisega seotud probleemid:

- Mitmel juhul arvati Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumise tegelikuks põhjuseks olevat taotletud isiku kodakondsus. Mitme liikmesriigi jaoks oli oma kodanike teistele EL liikmesriikidele väljaandmine endiselt üsna vastumeelne.

- Täheldati probleeme proportsionaalsusega. Eelkõige tõdeti, et paljud Euroopa vahistamismäärused on välja antud süütegude suhtes, mida täitev liikmesriik peab süüteo väheolulisust ja Euroopa vahistamismääruse menetlemise kallidust arvestades ebaproportsionaalseks. Narkokaubandusega seotud süütegude puhul ilmnes vastu- pidine nähtus.
- Kui täitev liikmesriik leidis, et määruse andnud liikmesriigis tõenäoliselt määratav rangem karistus on ebaproportsionaalne, suurendas see tema tõrksust Euroopa vahistamismääruse täitmisel.
- Tuvastati praktilisi probleeme seoses erikohustuse reegluga, juhul kui taotle-

tud isikule esitati pärast väljaandmist lisa-süüdistusi muudes kuritegudes.

- Väljaandmise takistuseks osutus ka see, kui taotletud isik kandis täitvas liikmesriigis karistust, mis oli talle mõistetud teises liikmesriigis.
- Tuvastati probleeme seoses isiku osavõtuta toimunud kohtuprotsessidega. Raskusi tekkis eelkõige liikmesriikides, kus kahtlusalune, kellel on esindaja, ei pea olema menetlustoimingutest isiklikult teadlik, ja teiselt poolt liikmesriikides, kus see teadmine on Euroopa vahistamismääruse raamotsuse artikli 5 lõike 1 kohaselt nõutav. Väljaandmisest keelduti ka juhtudel, kus täiteva-sutus leidis, et tõenäoliselt ei saa taot-

letav isik määruse andnud riigis nõuda kohtuasja uut läbivaatamist.

- Euroopa vahistamismääruste täitmisel põhjustasid probleeme ka eluaegse vangistusega seotud erinevused õigussüsteemides. Eurojust toetas riikide ametivõimude katseid Euroopa vahistamismääruse raamotsuse artikli 5 lõikes 2 sätestatud tagatise tingimuste osas üldkokkulepeteni jõudmiseks.
- Esines raskusi kodanike tagasisaatmisega Euroopa vahistamismääruse raamotsuse artikli 5 lõike 3 kohaldamise puhul. Erinevad liikmesriigid, kelle hinnangul Euroopa vahistamismääruse raamotsus ei ole kodanike tagasisaatmiseks sobiv õiguslik alus, soovisid kohaldada 1983. aasta Euroopa Nõukogu kohtulikult karistatud isikute üleandmise konventsiooni.
- Paljudes menetlustes põhjustasid viivitusi Euroopa vahistamismääruste andmete mittetäielikkus ning lisaandmete saamise taotlused.

Ühel juhul said Bulgaaria ametivõimud sama isiku kohta kaks Euroopa vahistamismäärust (Prantsusmaalt ja Saksamaalt). Eurojustilt paluti nõu, millist Euroopa vahistamismäärust eelistada. Isik, kelle vahistamist taotleti ja kellele oli esitatud süüdistus muu hulgas pettuse, kuritegelikkus ühendusse kuulumise ja ametlike dokumentide võltsimisega

seoses, palus kohtul end välja anda Saksamaale. Pärast asjaga seotud pooltega nõupidamist soovitas Eurojust aga anda ta välja Prantsusmaale, kuna seal oli tegemist raskemate süüdistustega. Bulgaaria kohus järgis Eurojusti soovitusi ning ot-sustas anda isiku välja Prantsusmaale.

- Tõlkeprobleemid, eriti kuritegude kirjelduste ja faktiliste asjaolude osas, tõid mitmel juhul kaasa Euroopa vahistamismääruse täitmise üle otsustamise tähtaegade rikkumise. Eurojust osutas Euroopa vahistamismääruste väljaandmisel abi, selleks et ennetada ja rahuldada lisaandmete taotlusi. Sellistel juhtudel oli Eurojusti osalus menetluse kiirendamiseks ja viivituste vältimiseks hädavajalik.
- Tõlgete ja Euroopa vahistamismääruse originaali kättetoimetamise viibimine (kui see oli täitva liikmesriigi õiguse kohaselt nõutav) tõi mitmel juhul kaasa vahistatud isiku vabastamise.
- Paljudes menetlustes kordus küsimus, kui kaua täpselt on taotletud isikut täitvas liikmesriigis pärast edukat väljaandmist kinni peetud.
- Liikmesriikide õigussüsteemide, eelkõige üldise õiguse ja tsiviilõiguse süsteemi erinevused tõid kaasa mitmeid küsimusi, mis lahendati Eurojusti vahendusel. Näiteks juhtudel,

kui üldise õiguse süsteemiga riik nõudis tagatist, et taotletav isik määruse andnud liikmesriigis (tsiviilõiguse süsteemiga riigis) kohtu alla antakse, tugevdas Eurojusti sekkumine vastastikust usaldust ning soodustas eri õigussüsteemide vastastikust mõistmist.

Ühised uurimisrühmad

Eurojusti keskne roll ühiste uurimisrühmade moodustamises ja töös ning järgnevates toimingutes, milleks üldjuhul on süüdistuse esitamine, on õigusala töötajate seas üha enam tunnustatud ning kajastub ka ELi õigusaktides.

Uues Eurojusti otsuses on kaks artiklit seotud konkreetselt Eurojusti rolliga ühistes uurimisrühmades. Artiklis 9 on sätestatud, et Eurojusti liikmesriikide liikmed, aga ka nende asetäitjad ja assistendid võivad olla ühiste uurimisrühmade liikmed, tegutsedes siseriiklike pädevate ametiisikutena ja/või täites oma kolleegiumi liikme rolli. Kui ühist uurimisrüh-

ma rahastatakse ühenduse vahenditest – otse Euroopa Komisjonist või Eurojusti ühiste uurimisrühmade rahastamise projekti kaudu –, on Eurojustil alati võimalus liikmeks saada.

Lisaks Eurojusti konkreetsele tegevusele ühise uurimisrühma liikmena või töös osalejana tunnustatakse Eurojusti valdkonna heade tavade väljatöötaja ja edendaja rolli uue Eurojusti otsuse artiklis 13, kus sätestatakse, et kõik liikmesriigid peavad Eurojusti teavitama ühiste uurimisrühmade moodustamisest ning uuritava kuriteo liigist, uurimisrühma suuruselt ja töö tulemusest. Pärast uue Eurojusti otsuse täielikku ellurakendamist liikmesriikides on Eurojustil unikaalne võimalus olla Euroopa ainus kontaktpunkt, mis saab avaldada tõeseid andmeid ühiste uurimisrühmade arengu ja kasutamise kohta Euroopa Liidus.

Eurojust etendas 2009. aastal jätkuvalt olulist rolli uurimisrühmade arendamisel ja loomisel, osutades nii üldist abi kui ka operatiivtööga seotud abi. Eurojusti liikmesriikide liikmed osalesid seitsme uu-

uurimisrühma töös ning Eurojusti teavitati ühiste uurimisrühmade loomisest 10 kriminaalasjas.

Probleemideks, millele lahendust otsitakse, on ühiseid uurimisrühmi käsitleva 13. juuni 2002. aasta raamotsuse pakutavate lahenduste vähene teadmine või tundmine ning ühiste uurimisrühmade idee vähene tuntus õigusala töötajate seas. Olukorra parandamiseks Eurojusti ja Europol'i ühiselt koostatud uurimisrühmade käsiraamatut on õigusala töötajad kiitnud kogu Euroopa Liidus ning see on nüüd kättesaadav kõigis 23 ametlikus keeles nõukogu 23. septembri 2009. aasta dokumendina 13598/09. Ühiste uurimisrühmade käsiraamat on kättesaadav ka Eurojusti, Europol'i ning nõukogu veebilehtedel.

Eurojust julgustab ja toetab õiguslase koolituse laiendamist, sealhulgas ühiste uurimisrühmade praktiliste kogemuste alal, et parandada ühiste uurimisrühmade ja nende õigusraamistiku heakskiitu ja tuntust.

Eurojust esitas 2008. aastal Euroopa Komisjonile rahastamistaotluse ning 2009. aastal raha saadi. Alates 2009. aasta juulist on Eurojustil olnud võimalus ühiseid uurimisrühmi aktiivselt toetada otse rahalise abi ning telefonide ja sülearvutite laenuks andmisega. 2009. aasta detsembriks oli Eurojust andnud toetust viiele ühisele uurimisrühmale. 2010. aastaks on taotlusi juba laekunud ning toetusi eraldatud. Ühiste uurimisrühmade rahastamise projekti kohta leiate täpsemat infot aadressilt www.eurojust.europa.eu/jit_funding.htm. Veebilehel on ka allalaaditav brošüür, kus konkreetselt selgitatakse, milline roll võib Eurojustil ühistes uurimisrühmades olla, kellega ühendust võtta ning millist abi on võimalik saada.

Arvestades saadud tagasisidet ning huvi, mida tekitas ühiste uurimisrühmade rahastamise projekt ja Eurojusti roll, näiteks ühiste uurimisrühmade riiklike ekspertide võrgustiku viienda aastakohutumise korraldamine Eurojustis koostöös

Europoliga ning sealsed ettekanded, loodab Eurojust vajaliku abi osutamisega hakkama saada.

3 Suhted ELi partneritega

Vastavalt uue Eurojusti otsuse artiklitele 25a ja 26 kirjeldatakse allpool üksikasjalikumalt meie suhteid järgmiste partneritega: Euroopa õigusalase koostöö võrgustik (EJN), Europol, OLAF, Frontex, CEPOL ja Euroopa õigusalase koostöö võrgustik (EJTN).

EJN nõupidamine

Lisaks pidas Eurojust 2009. aasta teises pooles läbirääkimisi Euroopa Komisjoni ja Eurojusti koostööd käsitleva vastastikuse mõistmise memorandumi üle. Eurojust ootab vastastikuse mõistmise memorandumi allkirjastamist 2010. aastal.

Euroopa õigusalase koostöö võrgustik

Uue Eurojusti otsuse artikli 25a lõike 1 punkti b kohaselt kuulub EJNi sekretariaat Eurojusti personali hulka, ent töötab eraldi üksusena.

EJN ja Eurojust teevad tihedat koostööd teineteise tegevuse edendamiseks EJNi sekretariaadi ning Eurojusti korraldatud üritustel ja nõupidamistel vastastikuse osalemise abil. Leedus ja Bulgaarias pee-

tud tutvustusseminaridel rõhutati vajadust arendada Eurojusti ja EJNi konsulterimisel ja vastastikusel täiendamisel põhinevat edasist koostööd.

Kolleegiumi esindajad kutsuvad EJNi sekretariaati korrapäraselt arvamusi vahetama ning töösuhete parandamise võimalusi arutama. Nii EJNI kui ka Eurojust rakendavad parajasti ellu oma uut nõukogu otsust ning püüavad seda teha kooskõlastatult ja vastastikku nõu pidades.

Tihedama operatiivkoostöö peaks tooma ERKS, mille loomine on ette nähtud uue Eurojusti otsusega. ERKSi loomise eesmärk on tagada Eurojusti liikmesriikide korrespondentide ning EJNi liikmesriikide korrespondentide ja EJNi kolme ülejäänud kontaktpunkti töö koordineerimine. Siseriiklikul tasandil on ENKSi eesmärk kind-

lustada sobivate kriminaalasjade saatmine Eurojustile või EJNile, tugevdades nii Eurojusti ja EJNi suhteid ning aidates neid paremini koordineerida.

EJNi sekretariaati on kutsutud osalema kõikidel MTRi nõupidamistel, eriti teisel nõupidamisel, kus arutati ENKSi. EJNi osalust ENKSi on vaja 2010. aastal EJNi sekretariaadi ja kontaktpunktidega edasi arutada.

Europol

Eurojust ja Europol allkirjastasid 1. oktoobril 2009 uue koostöölepingu, selleks et muuta organisatsioonide ühistöö nii strateegilisel kui ka operatiivtasandil tulemuslikumaks eelkõige teabevahetuse parandamise abil. Lepingu täpsem eesmärk on tõsta koostöö kvantiteeti ja kvaliteeti, eelkõige seoses Eurojusti panusega Europoli analüüsitoimikutesse ning Europoli osalemisega Eurojusti strateegia- ja koordineerimise nõupidamistel. Muudetud

koostööleping jõustus 1. jaanuaril 2010. Igal aastal esitatakse nõukogule ühine koostööaruanne.

Europol osales 2009. aastal uue Eurojusti otsuse liikmesriikides rakendamise mitteametliku töörühma nõupidamistel ning Stockholmi seminaril, selleks et arendada Europoli siseriiklike üksuste tihedaid sidemeid uue Eurojusti otsusega ettenähtud ENKSi raames.

Eurojust arendas edasi ka strateegilist terrorismialast koostööd Europoliga. Asutustevahelised kohtumised toimusid 2009. aastal korrapäraselt ning neil arutati jooksvalt terrorismivastase võitluse küsimusi. Nagu varasematelgi aastatel, aitas Eurojust Europolil koostada TE-SAT aruanne, kogudes kohtuandmeid ning näitlikke kaasusi terrorismisüütegude kohtu alla andmise ja süüdimõistmiste alalt.

Peamiseks operatiivkoostöö vahendiks olid jätkuvalt Eurojusti koordineerimise nõupidamised ja Europoli operatiivnõupidami-

José Luís Lopes da Mota, Eurojust, Beatrice Ask, Rootsi justiitsminister ja Rob Wainwright, Europoli direktor.

sed. Europol osales umbes kolmandikul Eurojusti koordineerimise nõupidamistest, kus otsiti praktilisi lahendusi piiriülese uurimise ja kohtu alla andmise probleemidele. Seda oli 2008. aastaga võrreldes umbes 50 protsenti enam.

Eurojust ja Europol vahetavad operatiiv- ja salastatud teavet turvalise sideühen-

duse kaudu. 2009. aastal vahetati selle kaudu 529 sõnumit, mida oli 2008. aastaga võrreldes kolm korda rohkem. Jätub töö kõrgema salastatusastemega teabe vahetamise võimaluste loomiseks ning tehniliste sidevõimaluste edasiuurimine.

Analüüsitoimikute kontekstis on Eurojusti põhirolliks Europoli analüüside õiguslane rakendamine, st pädevate õiguskaitseorganite kindlakstegemine, siseriiklike asutustega koordineerimisnõupidamiste korraldamine, Euroopa vahistamismääruste täitmisega seotud küsimuste lahendamine, sünkroniseeritud meetmete korraldamine mitmes riigis tõendite kogumiseks ning siseriiklikul tasandil uurimise algatamise või jätkamise ergutamine.

Näited Eurojusti ja Europoli koostööst kriminaalasjades on toodud 2. peatükis. Alljärgnevalt üks näide ühisoperatsioonist.

Operatsioon "Sõidupilet" oli suunatud peamiselt Iraagi kodanikest koosneva võrgustiku vastu, kes tegeles Iraagi ja teiste riikide, kaasa arvatud Afganistani kodanike ebaseadusliku sisserände korraldamisega Euroopasse ning Euroopas. Europoli eksperdid valmistasid ette mitmesuguseid jälitusraporteid, aitasid vahetada infot ning koordineerisid politseioperatsioone. Eurojust osutas

abi uurimise koordineerimisel, asjaga seotud liikmesriikide vahelises infovahetuses ning Euroopa vahistamismääruste väljaandmisel ja täitmisel. 9. juunil 2009 toimunud kooskõlastatud operatsiooni käigus vahistati Belgias, Prantsusmaal, Saksamaal, Kreekas, Itaalias ja Šveitsis 75 isikut.

Eurojusti tegevus õiguslase koordineerimise ja koostöö alal täiendab Europoli kriminaalanalüüsi ja politseikoostöö alast tegevust. 2009. aastal oli Eurojust jätkuvalt seotud 12 analüüsitoimikuga. Eurojusti sidumine näiteks rahvusvahelist terrorismi või siseriiklikku ekstremismi käsitlevate analüüsitoimikutega võiks kahe asutuse vahelist koostööd veelgi tihendada.

Franz-Hermann Brüner, OLAF-i peadirektor

OLAF

OLAF on partner pettuste, korrupsiooni ja Euroopa Ühenduse finantshuve kahjustavate muude kuritegude vastu võitlemise alal. Eurojusti ja OLAFi koostöökorralduse leping allkirjastati 24. septembril 2008.

Eurojusti president ja OLAFi peadirektor kohtusid 7. juulil 2009 Haagis, selleks et

arutada võimalusi tugevdada OLAFi ja Eurojusti koostööd ühiste eesmärkide, ülesannete ja tegevussuundade alal. Arutati kriminaalasjadega seotud praktilisi küsimusi ning rõhutati liikmesriikide ametiasutustelt tugevama toetuse saamise vajadust.

Eurojust ja OLAF korraldasid kogu aasta vältel vahetus-/ õppekülastusi. Märtsis korraldas OLAF Eurojusti delegatsioonile ELi tolliinfosüsteemi (CIS) kasutamise praktilise koolituse, selleks et põhjalikult hinnata sellele töövahendile juurdepääsu saamise võimalikku praktilist kasu Eurojustile. Juunis külastas Eurojusti OLAFi vanemuurijate ja üksusejuhatajate grupp, kellele tutvustati turvalise side infrastruktuuri, kriminaalasjade menetlemise süsteemi ja EPOCi tarkvara. Lisaks osalesid nad kolleegiumi plenaaristungil operatiivküsimuste arutelus. Septembris tegi kolleegiumi liikmetest, nende asetäitjatest, assistentidest ja sideprokuröridest koosnev delegatsioon ühepäevase vastuvisiidi OLAFisse, kus neid kutsuti osalema juha-

tuse istungil ning tutvuma OLAFi saadetud kaasuste menetlemisega.

Näidet operatiivkoostöö kohta vt 2. peatüki jaotisest "Pettused".

Frontex

Uue Eurojusti otsuse artikli 26 kohaselt loob ja säilitab Eurojust koostöösuhted Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuriga (Frontex). Muid ametlikke koostöösuhteid peale ad hoc koostöö ei ole seni loodud. Novembris 2009 leppisid asutused kokku esmaste kontaktide loomises ning 2010. aasta alguses toimub Eurojusti presidendi ja Frontexi direktori kohtumine.

CEPOL

7. detsembril 2009 jõustus Euroopa Politseikolledžiga (CEPOL) sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandum. Vastastikuse mõistmise memorandum eesmärk on piiritleda Eurojusti ja CEPOLI koolitus-alane koostöö, selleks et ergutada ja parandada raske organiseeritud kuritegevuse vastast piiriülest koostööd. Eurojust ja CEPOL kavandavad tihedat ühistegevust ning teevad koostööd vastastikust huvi pakkuvate kursuste, seminaride, konverentside, ühiste õppekavade, koolitusürituste ja õppekülastuste korraldamisel.

EJTN

Vastastikuse mõistmise memorandum Euroopa õiguslase koolituse võrgustikuga (EJTN) allkirjastati 2008. aastal. Selle eesmärk on alustada ja reguleerida Eurojusti ja EJTNi vahelist koostööd õiguslase koolituse vallas. 2008. aasta vahetusprogrammi raames toimus 2009. aastal kaks kolmekuulist praktikumi Eurojusti Itaalia ja Rumeenia esinduses. Detsembris 2009 leppisid Eurojust ja EJTN kokku veel kolme pikaajalise praktikumi läbiviimiseks 2010. aasta vahetusprogrammi raames.

4 Uue Eurojusti otsuse rakendamine

Mitteametliku tööühma tegevus

4. juunil 2009 jõustus nõukogu 16. detsembri 2008. aasta otsus 2009/426/JSK, millega tugevdatakse Eurojusti ja muudetakse otsust 2002/187/JSK, millega moodustatakse Eurojust, et tugevdada võitlust raskete kuritegude vastu. Otsus sisaldab Eurojusti õigusliku raamistiku olulisi muudatusi, mis nõuavad nii liikmesriikidelt kui ka Eurojustilt tõsisid rakenduslikke jõupingutusi.

Seepärast moodustas Eurojust koos eesistujariikide kolmiku, nõukogu sekretariaadi ja Euroopa komisjoniga mitteametliku tööühma, et aidata liikmesriikidel rakendusviise koordineerida ning laiendada Eurojusti ja liikmesriikide vahelist dialoogi.

Eurojustis toimuvate mitteametliku tööühma korrapäraste nõupidamiste eesmärk on pakkuda riikide ekspertidele platvormi ühiste rakenduslike väljakutsete arutamiseks, headest tavadest näidete vahetamiseks ja Eurojusti liikmesriikide liikmetega suhtlemiseks. Liikmesriikidel paluti määrata mitteametliku tööühma jaoks kaks kontaktpunkti, millest üks vastutab uue Eurojusti otsuse üldise õigusliku rakendamise ning teine tehniliste aspektide eest.

2009. aastal tuli mitteametlik tööühm kokku kolmel korral ja lisaks korraldati koos eesistujariigi Rootsiiga Stockholmis seminar. Nõupidamistel arutati eelkõige liikmesriikide esinduste koosseisu, jooksva koordineerimise süsteemi sisseseadmist, Eurojusti ööpäev läbi ja ka puhkepäevadel kättesaadavuse tagamise viise,

ENKSi loomist, infovahetuse tihendamist ja liimesriikide liikmete volitusi.

Lisaks koostas Eurojust eesistujariikide kolmiku toetusel liikmesriikidele mittesiduva rakenduskava. Rakenduskava eesmärk on anda täielik ülevaade uue Eurojusti otsusega kaasnevatest muudatustest ja kohustustest, jälgida rakendustoimingute kulgu ning soovitada rakendusmeetmeid. See rakenduskava koos konkreetsete rakendustoimingute soovituslike kuupäevadega on ette nähtud liikmesriikidele juhendiks ja kontrollivahendiks.

Kuna liikmesriikidest pärit osalejatelt saadi positiivset tagasisidet kohtumiste kasulikkuse kohta ning Eurojustil on vaja jätkata rakendamist käsikäes liikmesriikidega, korraldab Eurojust mitteametliku tööühma nõupidamisi ka 2010. aastal.

Eurojusti-sisene rakendamine

Uue Eurojusti otsusega ette nähtud muudatused ja uuendused puudutavad Eurojusti tervikuna, mistõttu nende rakendamiseks on Eurojustis vaja erinevaid tegevusi ja pikaajalisi projekte. Välja on töötatud Eurojusti tegevuskava, mida kasutatakse asutusesisese planeerimis- ja seirevahendina.

Asutusesisese teabevahetuse ja koordineerimise soodustamiseks kogu rakendusprotsessi kestel ning täieliku ja õigeaegse rakendamise kontrollimiseks ja hindamiseks on Eurojust koostanud rakendusprogrammi.

Rakendusprogramm sisaldab raamistikku tõhusa ja tulemusliku tegevuse juhtimiseks. 2010. aasta alguses alustatakse olulistele uutele aspektidele keskenduvate eriprojektidega. Projektid hõlmavad jooksvat koordineerimist, uute võrgustike sekretariaatide (eriti ühiste uurimisrühmade võrgustiku sekretariaadi ning ge-

notsiidi, inimsusevastaste kuritegude ja sõjakuritegude eest vastutavate isikutega tegelevate kontaktpunktide sekretariaadi) lõimimist, info- ja sidetehnoloogiaga seotud aspekte, sealhulgas ühendusi liikmesriikide ja võrgustikega, turvalisus- ja andmekaitseküsimusi ning kriminaalasjade haldamise süsteemi vajalikke muudatusi. Projektid hõlmavad lisaks ENKSi loomise toetamist ja teabevahetust ning Eurojusti võimalust lähetada sideprokureore kolmandatesse riikidesse.

5 Nõukogu järelduste alusel võetud meetmed

Nõukogu võttis 2009. aasta 4. juunil vastu Eurojusti seitsmendat aastaaruannet käsitlevad järeldused (ELi dokument 10115/09, 25. mai 2009). Eurojust on alates 2006. aastast avaldanud aastaaruannetes andmed nende järelduste rakendamise kohta. All-

järgnev tabel sisaldab tagasisidet nõukogu järelduste rakendamise kohta neis valdkondades, kus nõukogu Eurojustile olulisi suuniseid ja soovitusi andis.

Kriminaalasjade arv/ kriminaalasjade hindamine / EJNi kriminaalasjad	
<p>Jätkata kriminaalasjade hindamist ja keskenduda keerukatele koordineerimist nõudvatele kriminaalasjadele; lihtsad kahepoolsed kriminaalasjad tuleks üldiselt saata EJNile .</p>	<p>Eurojust on välja töötanud uue liigitussüsteemi, selleks et täpsustada menetletud kriminaalasjade liigi ja sisu kohta esitatavat teavet. Süsteemi kasutatakse käesolevas aastaaruandes Eurojusti menetletavate kriminaalasjade sisu paremaks selgitamiseks Eurojusti eesmärkide ning muu hulgas nõukogu poolt OCTA ja ROCTA aruannete alusel seatud operatiivtöö prioriteetide kontekstis.</p> <p>Uue Eurojusti otsusega nähakse ette ERKSi loomine, selleks et tagada vajaliku info edastamine Eurojustile ning tugevdada Eurojusti ja EJNi suhteid ja operatiivkoostööd. 2009. aastal toimusid ERKSi loomise teemal põhjalikud arutelud mitteametliku töörühma teisel nõupidamisel ja septembrikuisel Stockholmi seminaril (vt 4. peatükk). Ka 2010. aastal kavatakse Eurojust tihedas koostöös EJNiga ERKSi loomisele kaasa aidata (vt 3. peatükk).</p>

Kriminaal-asjade analüüs ja hindamine rahvusvahelise õiguslase koostöö takistuste väljaselgitamiseks

Jätkata rahvusvahelise õiguslase koostöö takistuste väljaselgitamist ja töövahendite edasiarendamist, selleks et hinnata tööd kriminaal-asjades ja parandada Euroopa Liidu sisese õiguslase koostöö eri aspektide seisundi kohta info andmise võimalusi.

2008. aasta kogemusest lähtudes töötas Eurojust 2009. aastal välja uue töövahendi Eurojustile saadetud kriminaal-asjade, ette tulnud õiguslike ja praktiliste takistuste ja probleemide, leitud heade tavade ja lahenduste ning kriminaal-asjades tehtud koostöösse ja koordineerimisse panustatud Eurojusti lisandväärtuse hindamiseks. Uus vahend – kriminaal-asjade hindamise vorm – võeti kasutusele ajavahemikus oktoober-detsember 2009 ning see on täiendavaks aluseks käesoleva aastaaruande 2. peatükis esitatud Eurojusti järeldustele.

Kolleegium võttis 2009. aastal vastu Eurojusti operatiivtöö edendamise prioriteetid aastateks 2009–2010. Operatiivtöö prioriteetide kindlaksmääramine võimaldab kolleegiumil tegevust fokuseerida ja algatada strateegilisi projekte õiguslase koostöö parandamiseks konkreetses valdkonnas ning õiguslase koostöö takistuste/probleemide/heade tavadega seotud info kaardistamiseks ja analüüsimiseks. Operatiivtöö prioriteetides on arvesse võetud nõukogu järeldusi 2007. ja 2009. aasta OCTA aruannete ja 2009. aasta TE-SATi aruande kohta. 2009. aastal algatati kaks projekti infovahetuse ja vastastikuse õigusabi parandamiseks käibemaksupettuste ning majandus- ja finantskuritegude vallas.

Eurojust jätkab kriminaal-asjades tehtud töö süsteemset hindamist rahvusvahelise õiguslase koostöö takistuste kindlakstegemiseks. Sellega seotud muud tegevused on: Eurojusti korraldatud strateegia- ja taktikalised nõupidamised, Eurojusti osalemine finantskuritegude ja finantsuurimiste vastastikuse hindamise viiendas voorus ning Eurojusti osalemine mitmetes ühenduse rahastatud projektides, aga ka Eurojusti panus OCTA ja TE-SATi aruannetesse.

Pädevatest siseriiklikest asutustest Eurojustile kriminaalajade saatmine	
<p>Ärgitab liikmesriikide liikmeid teema võimaluse korral riigi tasandil algatusi õiguslike ja praktiliste takistuste ületamiseks, selleks et soodustada kriminaalajade saatmist Eurojustile.</p>	<p>Liikmesriikide liikmed võtsid selle soovitusel teatavaks ning jätkasid varasematest algatustest lähtudes nõupidamiste, sealhulgas videokonverentside korraldamist oma riikide ametivõimudega, selleks et arutada Eurojusti võimalusi toetada uurimiste ja kohtu alla andmise koordineerimist ja hõlbustamist ning et teha kindlaks, kas kriminaalajade Eurojustile saatmisega seoses on õiguslike või praktilisi takistusi.</p> <p>2009. aastal korraldati tutvustusseminarid Hispaanias, Bulgaarias ja Leedus.</p> <p>Tuleb ka märkida, et liikmesriikide liikmed osalevad võimaluse korral aktiivselt liikmesriigi tasandil uue Eurojusti otsuse rakendusprotsessis ning mitteametliku tööühma tegevuses, selleks et soodustada uue Eurojusti otsuse õigeaegset, õiget ja tõhusat rakendamist liikmesriikides.</p>
Eurojustile laekuvate andmete töötlemis- ja analüüsivõime tugevdamine	
<p>Jätkata laekunud andmete tõhusa töötlemise ja analüüsimise võimekuse arendamist, ühtlasi tervitab kriminaalajade haldamise süsteemi arendamist ristviitelise analüüsi saavutamise seisukohalt ja rõhutab Eurojusti potentsiaali täieliku ärakasutamise olulisust.</p>	<p>EPOC III+ projekti ellurakendamine parandab tarkvara kasutusomadusi ning võimaldab rohkem ja kvaliteetsemalt andmeid töödelda. EPOC III+ projekti raames valminud uus tarkvara on olnud operatiivtöös kasutusel alates 2009. aasta augustist. Kriminaalajade haldamise süsteem võimaldab juba praegu juhtumipõhist ristviitelist analüüsi.</p> <p>Eurojust analüüsis KMSi tehnilisi lisafunktsioone, mida on vaja uues Eurojusti otsuses sätestatud uute andmete töötlemiseks. Lisafunktsioonide kasutuselevõtuks vajalikud ressursid on ette nähtud ja tegeliku kasutuselevõtu projekt peaks algama 2010. aasta kevadel.</p>

Uue Eurojusti otsuse asutusesisene rakendamine	
<p>Kutsub Eurojusti üles astuma vajalikke samme oma sisestruktuuri kohandamiseks uue Eurojusti otsuse nõuetele.</p>	<p>Uue Eurojusti otsusega ette nähtud muudatused ja uuendused puudutavad Eurojusti tervikuna, mistõttu nende rakendamiseks on Eurojustis vaja erinevaid tegevusi ja pikaajalisi projekte ning tihedat suhtlust liikmesriikidega, et tagada lähenemisviisi ühtlustamine. Vt ka 4. peatükk.</p> <p>Eurojustil on kavas muuta ka oma töökorda.</p>
Ühised uurimisrühmad	
<p>Palub liikmesriikide asjaomastel asutustel kaaluda ühiste uurimisrühmade loomist.</p>	<p>Ühiste uurimisrühmade rahastamise projekt käivitati 15. juulil 2009 sihtotstarbelise veebilehe avamisega (www.eurojust.europa.eu/jit_funding.htm). Projekti tutvustamiseks saadeti välja pressiteade ning levitati infot riikide ühiste uurimisrühmade riiklike ekspertide kaudu. Ühiste uurimisrühmade rahastamise projektiga soovitakse toetada ja soodustada ühiste uurimisrühmade loomist ja nendega seotud oskusteabe koondamist Eurojusti, võttes aluseks kogutud info ja saadud kogemused. Edukad taotlused esitati ühiste uurimisrühmade ekspertide aastakohtumisele, mis toimus Eurojustis 30. novembrist 1. detsembrini. 2009. aastal sai kokku viis ühist uurimisrühma kinnituse finants- ja logistilise abi saamise kohta kogusummas umbes 45 000 eurot. Komisjonilt saadud lisatoetus võimaldab Eurojustil jätkata projekti rahastamist ka pärast 2010. aastat.</p> <p>Eurojust kavatseb jätkata riikide ametiasutuste teavitamist ja abistamist ning valida proaktiivne lähenemisviis uurimise ja kohtu alla andmise koordineerimise puhul, selleks et pädevaid asutusi ühiste uurimisrühmade loomisel abistada.</p>

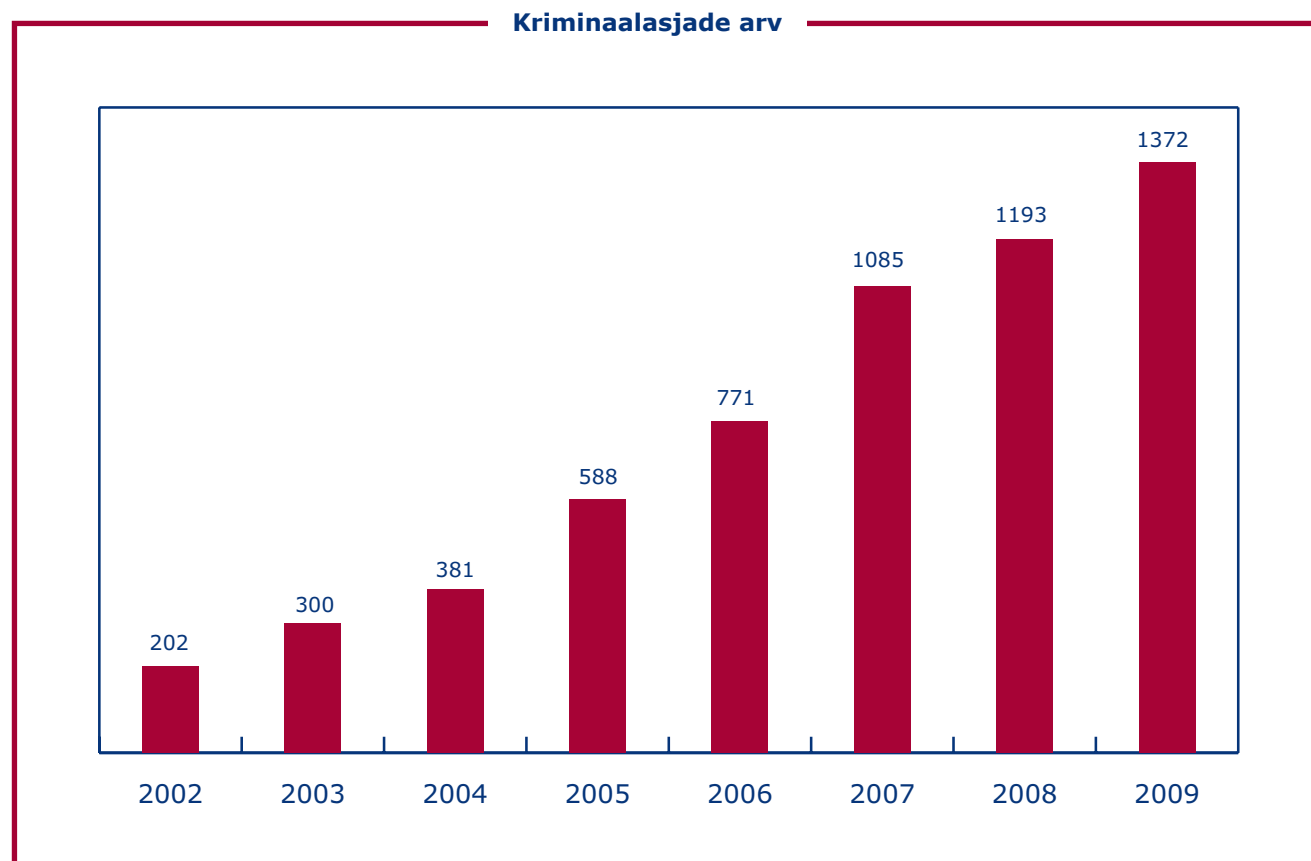
	<p>Lisaks on Eurojust edasi arendanud varasemate aastate algatusi. Ajakohastatud ühiste uurimisrühmade käsiraamat avaldati 2009. aasta septembris ametliku dokumendina ning see on kättesaadav kõigis ELi ametlikes keeltes.</p>
Suhted kolmandate riikidega	
<p>Jätkata suhete arendamist kolmandate riikidega vastavalt 2009. aasta prioriteetidele, pidades silmas kolmandate riikidega sõlmitavatesse koostöölepingutesse selgete andmekaitsetsätete lisamise vajadust.</p>	<p>Eurojust jätkas suhete tugevdamist Euroopa Liidu väliste riikidega ning toetab nõukogu selgete andmekaitsetsätete soovitusi. Nii Venemaa Föderatsiooni kui ka Ukrainaga peetavatel läbirääkimistel on andmekaitseküsimused endiselt lahendamata ning andmekaitset käsitlevate õigusaktide puudumine ja andmekaitsetsätete ebapiisav rakendamine vajavad edasist arutelu.</p> <p><i>Vt ka 1. peatüki jaotist "Suhted Euroopa Liidu väliste riikide ja organisatsioonidega".</i></p>
Eurojusti liikmesriikide liikmete põhitegevus	
<p>Kaaluda meetmeid vähendamaks kolleegiumile ja liikmesriikidele pandud koormust, mis tuleneb Eurojusti otsuse artiklites 6 ja 7 sätestamata ülesannetest.</p>	<p>Eurojust käivitas 2009. aastal kolleegiumi töötulemuste projekti, selleks et vaadata läbi kolleegiumi ülesanded, vastutusalad ja töömeetodid. Projekti eesmärk on samm-sammult analüüsida protsesse ning hinnata ja otsida arenguvõimalusi. Projekti tulemusi loodetakse kasutada Eurojusti töökorra muutmisel. Projekti 2009. aastal toimunud ettevalmistava etapi tulemusi kasutati asutuse juhtimise läbivaatamisel OSÜ raames.</p> <p>OSÜ ühe osana vaadatakse läbi juhtimisstruktuur, selleks et suurendada tõhusust ja tulemuslikkust juhtimisprotsesside täiustamise ning asutuse kõrgeimal tasandil asjakohaste rollide ja vastutusalade kindlaksmääramise abil.</p>

Aastaruanne	
<p>Keskenduda aastaruandes rohkem kriminaalajades tehtud töö näidetele ja Eurojusti saavutustele õiguslase koostöö edendamisel konkreetsetes kriminaalajades, sealhulgas Eurojusti märkustele, järeldustele ja soovitustele heade tavade rakendamise alal.</p>	<p>2009. aasta aruandes võttis Eurojust kasutusele täiustatud kriminaalajade hindamise vahenditel ja suuremal analüüsivõimekusel põhineva uue kontseptsiooni, et anda õiguslase töötajatele ja huvirühmadele üksikasjalikumad ja ülevaatlikumad infot õiguslase koostöö ja koordineerimise aktuaalsete küsimuste ning Eurojusti kaasamisest tuleneva võimaliku lisandväärtuse kohta.</p> <p>Eurojust jätkab kriminaalajade süsteemset hindamist, et rahvusvahelise õiguslase koostöö takistusi tuvastada ja järeldusi teha, ning jätkab ka aastaruande kvaliteedi parandamist, et tagada keskendumine operatiivtööle ning ELi liikmesriikide ja kolmandate riikide õiguslase koostööd käsitlevatele järeldustele ja soovitustele.</p>

Lisa

1. joonis

Eurojustis aastatel 2002–2009 registreeritud kriminaalasjade arv.

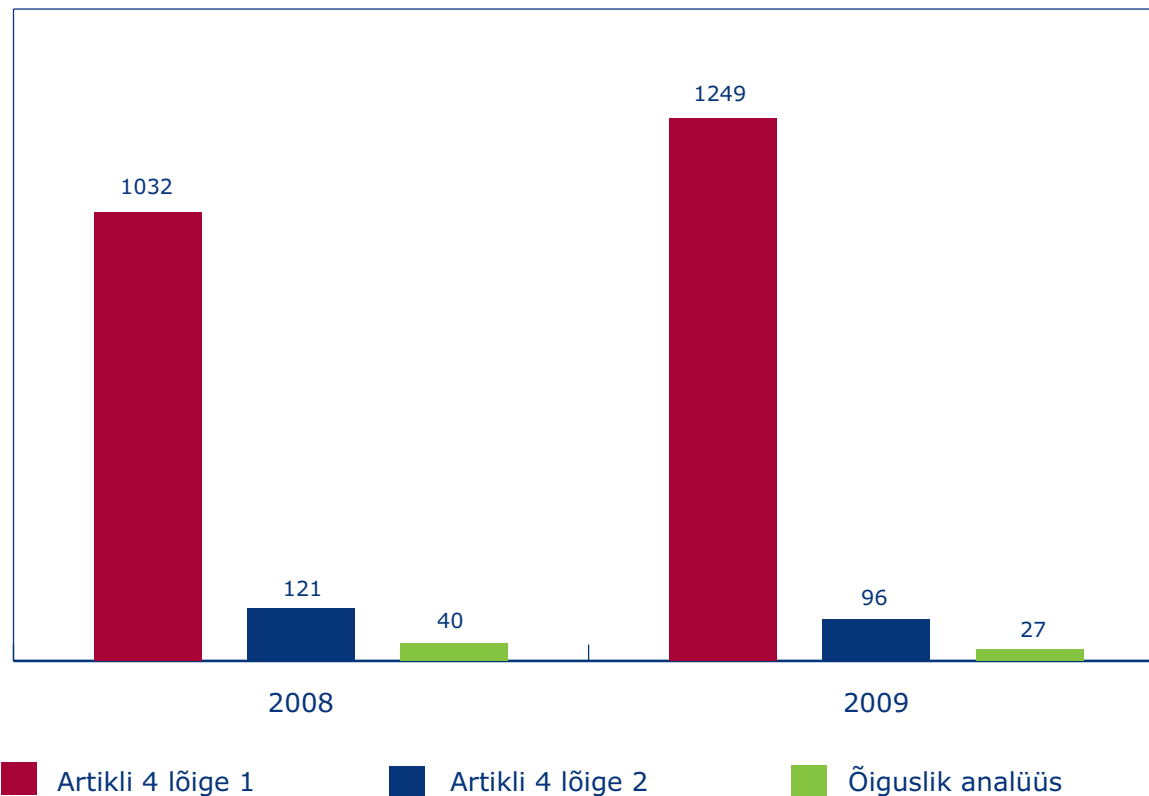
2. joonis

Vastavalt Eurojusti otsuse artikli 4 lõikele 1 kuuluvad Eurojusti pädevusse üldjuhul samad kuriteo- ja süüteoaliigid, mis kuuluvad ka Europoli pädevusse, ning muud süüteod, mis on toime pandud koos nimetatud liiki kuritegude ja süütegudega.

Muude süütegude puhul võib Eurojust kooskõlas oma tegevuse eesmärkidega osutada uurimisel ja kohtu alla andmisel abi, kui liikmesriigi pädev asutus seda artikli 4 lõike 2 kohaselt taotleb.

Liikmesriik võib paluda Eurojusti abi ka üldisemates küsimustes, mis ei pruugi olla otseselt seotud menetletava kriminaalasjaga, muu hulgas siseriikliku õiguse või menetlustega seotud küsimustes (õiguslik analüüs).

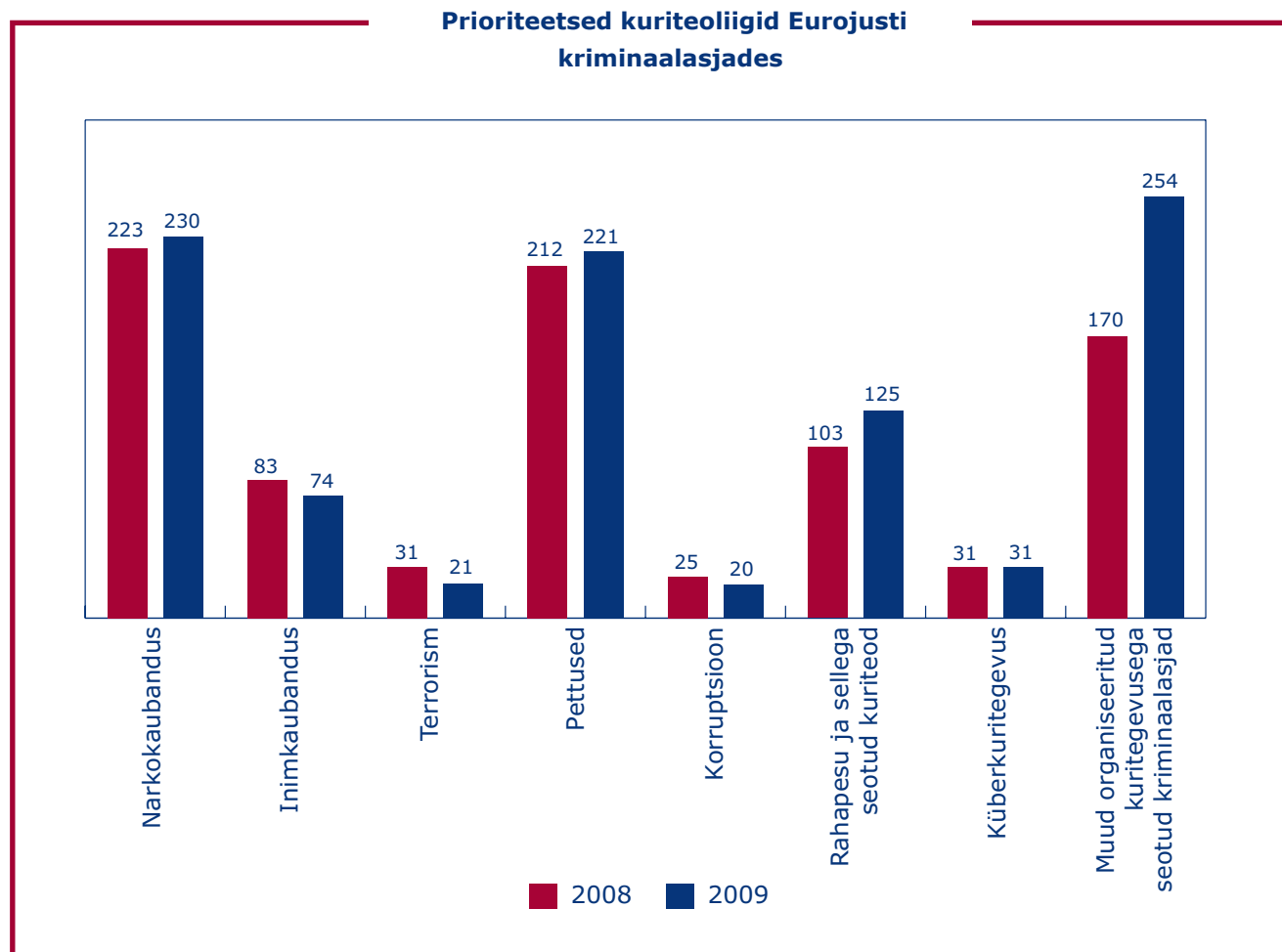
Kriminaalasjade üldine liigitus

3. joonis

Eurojusti 2009. aastal vastu võetud operatiivtöö prioriteetsete valdkondade hulka kuuluvad terrorism, narkokaubandus, inimkaubandus, pettused, korruptsioon, küberkuritegevus, rahapesu ning kuritegelike ühenduste muu majanduslik tegevus.

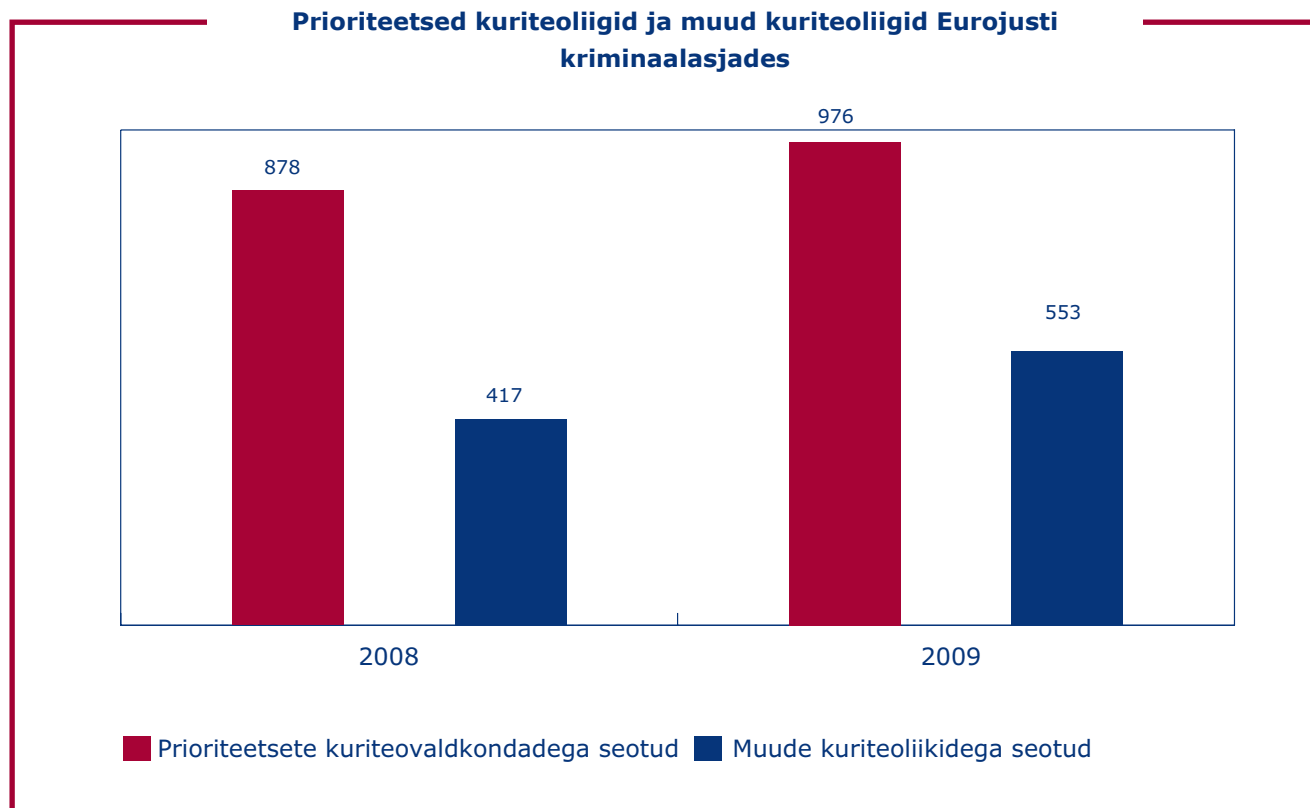
Jooniselt nähtub, kui paljud Eurojustis 2008. ja 2009. aastal registreeritud kriminaalasjad olid seotud nende kuriteoliikidega. Üks kriminaalasi võib hõlmata mitut kuriteoliiki. Täpsem teave on esitatud 2. peatüki vastavates jaotistes.

4. joonis

Eurojusti 2009. aastal vastu võetud operatiivtöö prioriteetsete valdkondade hulka kuuluvad terrorism, narkokaubandus, inimkaubandus, pettused, korruptsioon, küberkuritegevus, rahapesu ning kuritegelike ühenduste muu majanduslik tegevus.

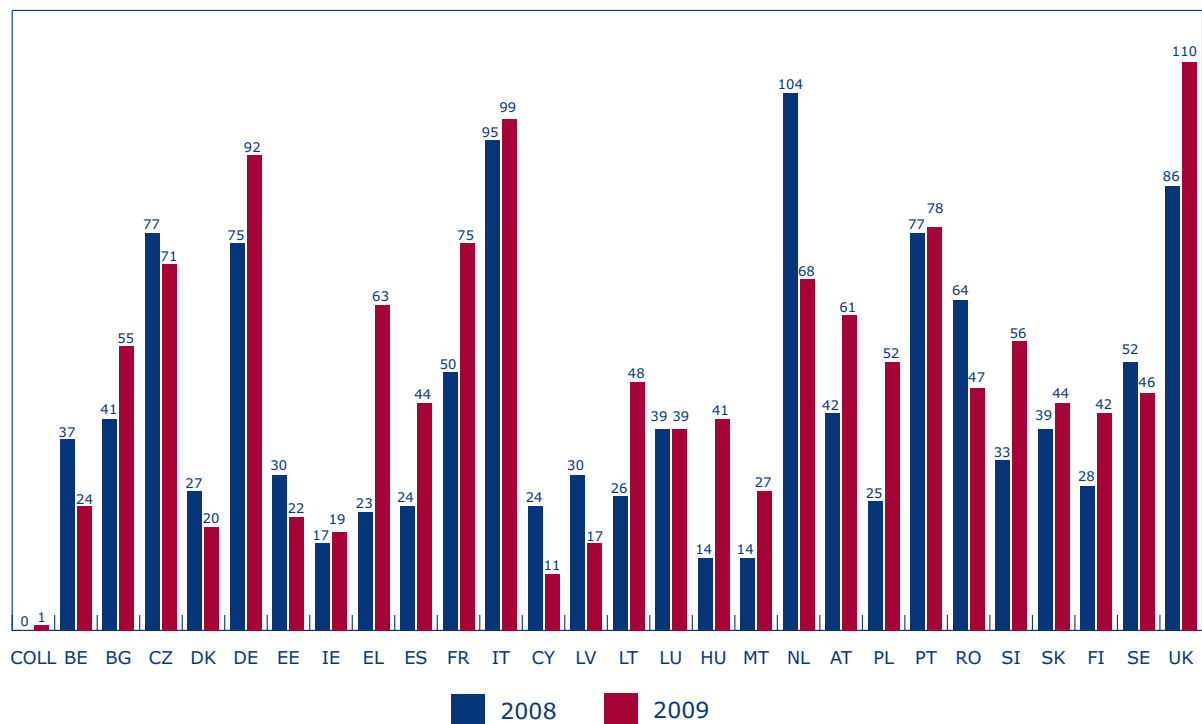
Jooniselt nähtub, kui paljud Eurojustis 2008. ja 2009. aastal registreeritud kriminaalasjad olid seotud prioriteetsete kuriteoaldkondadega ja kui paljud muude kuriteoliikidega. Üks kriminaalasi võib hõlmata mitut kuriteoliiki.

5. joonis

Joonisel on näidatud 2008. ja 2009. aastal registreeritud kriminaalasjade arv Eurojusti kaudu abi taotlenud liikmesriikide esinduste kaupa. Eurojust võib tegutseda ka kolleegiumina.

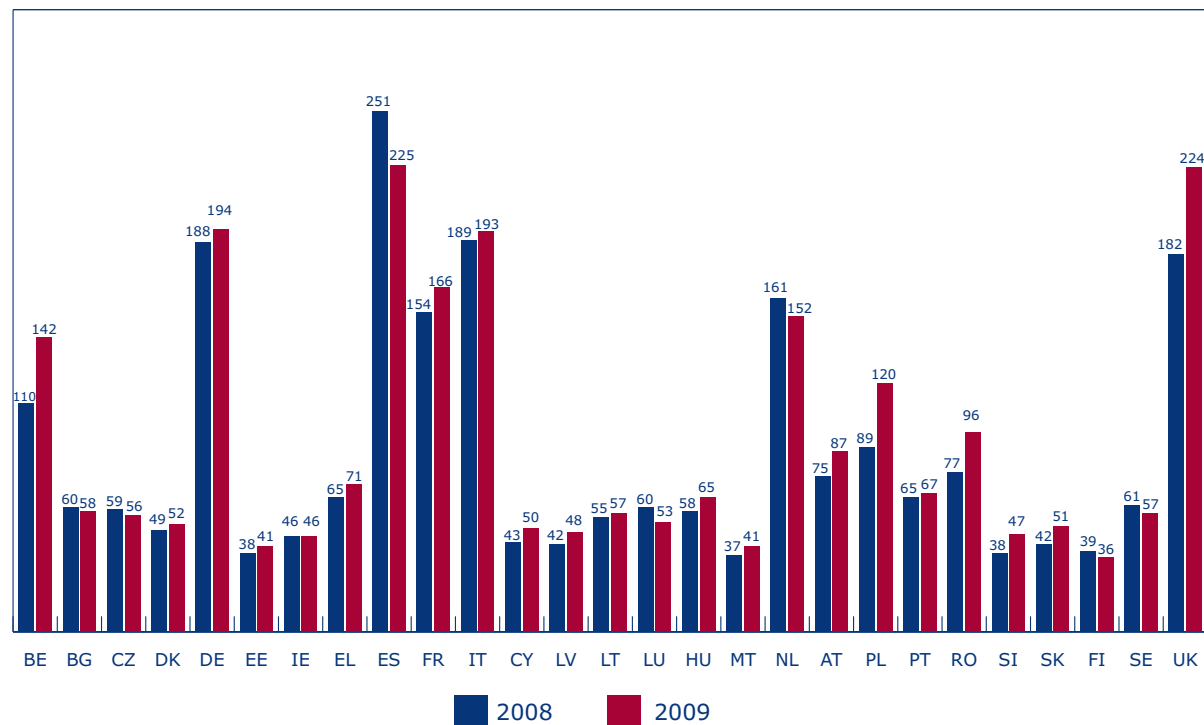
Taotlejariigid Eurojusti kriminaalasjades

6. joonis

Joonisel on näidatud iga liikmesriigi esindusele Eurojusti kaudu saabunud abitaotluste arv. Mitmepoolsetes kriminaalasjades, millega oli seotud üle kahe liikmesriigi, taotleti Eurojusti kaudu abi rohkem kui ühe liikmesriigi esinduselt.

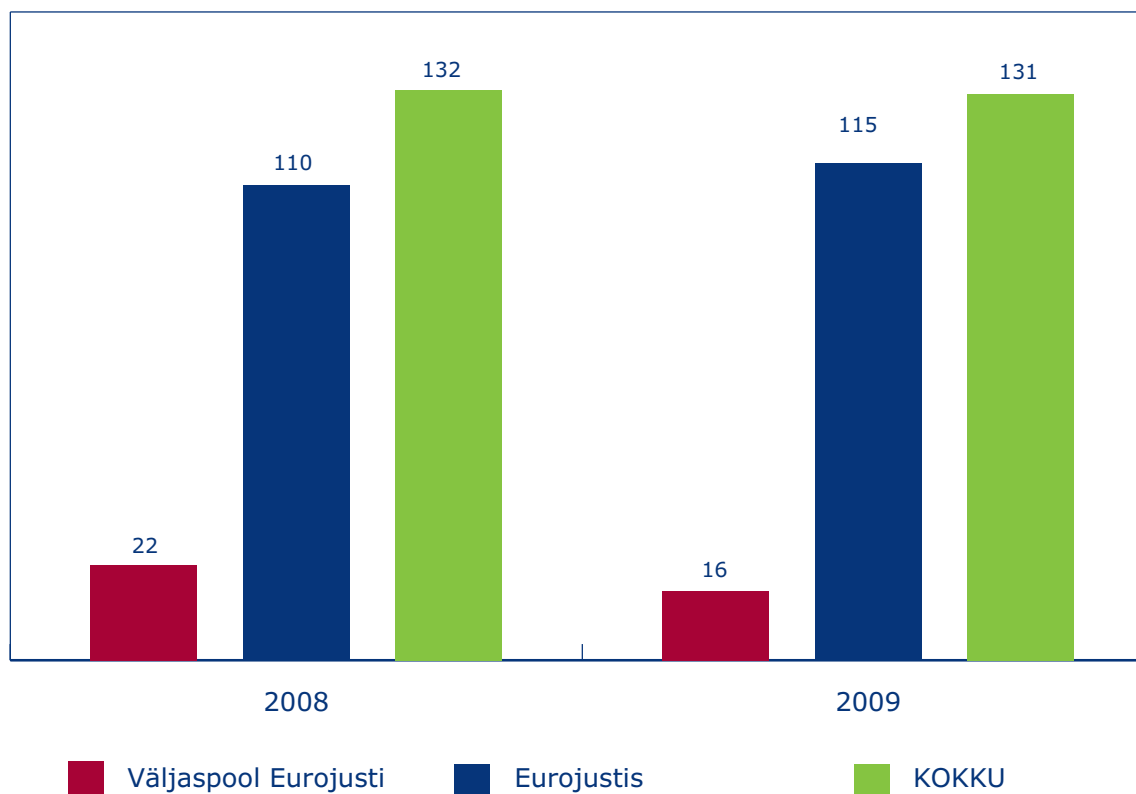
Taotlusi saanud riigid Eurojusti
kriminaalasjades

7. joonis

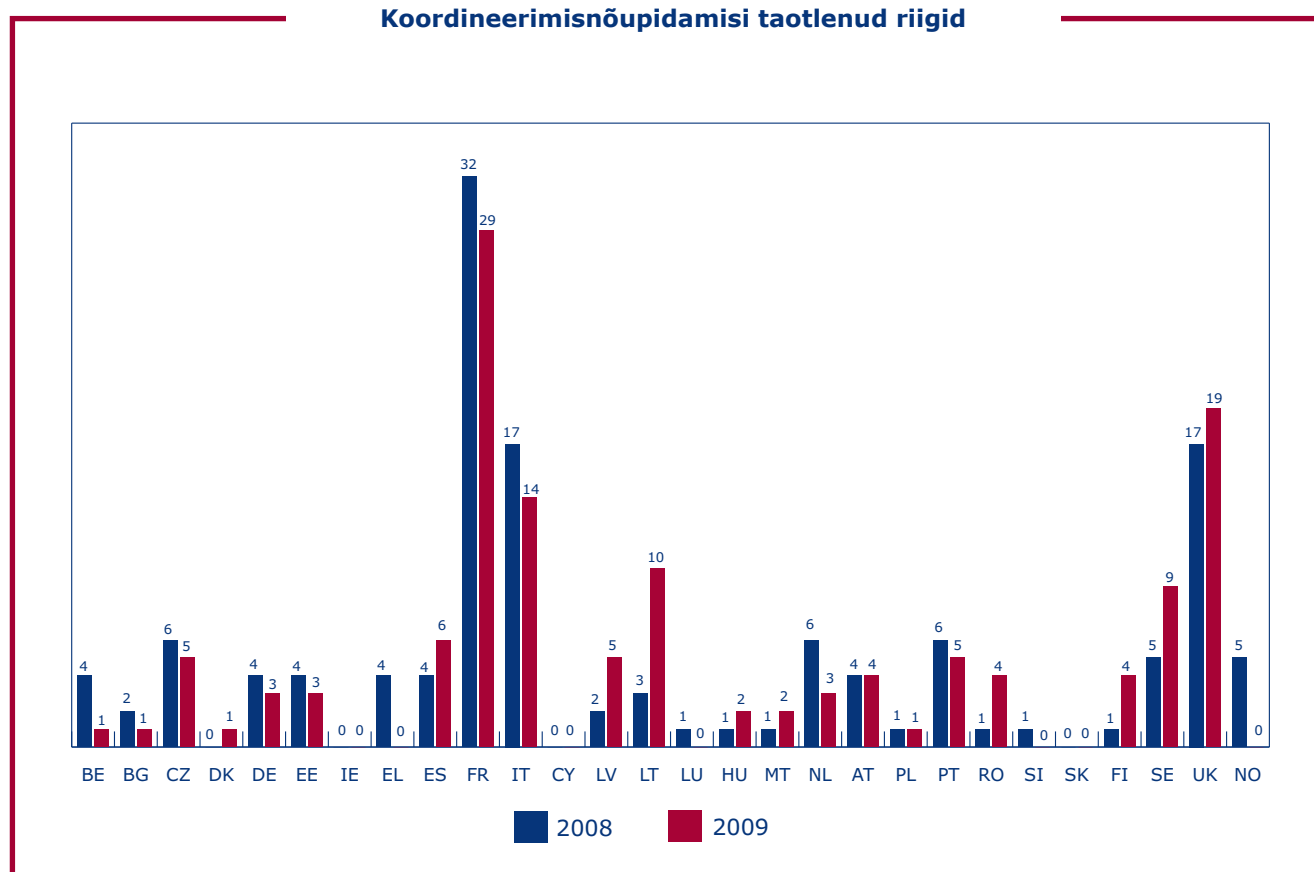
Joonisel on näidatud Eurojusti korraldatud koordineerimisnõupidamiste arv. Koordineerimisnõupidamisi peetakse Eurojusti ruumides Haagis. Mõningatel juhtudel toimusid Eurojusti koordineerimisnõupidamised ka väljaspool Eurojusti, liikmesriigis või kolmandas riigis.

Koordineerimisnõupidamiste üldarv

8. joonis

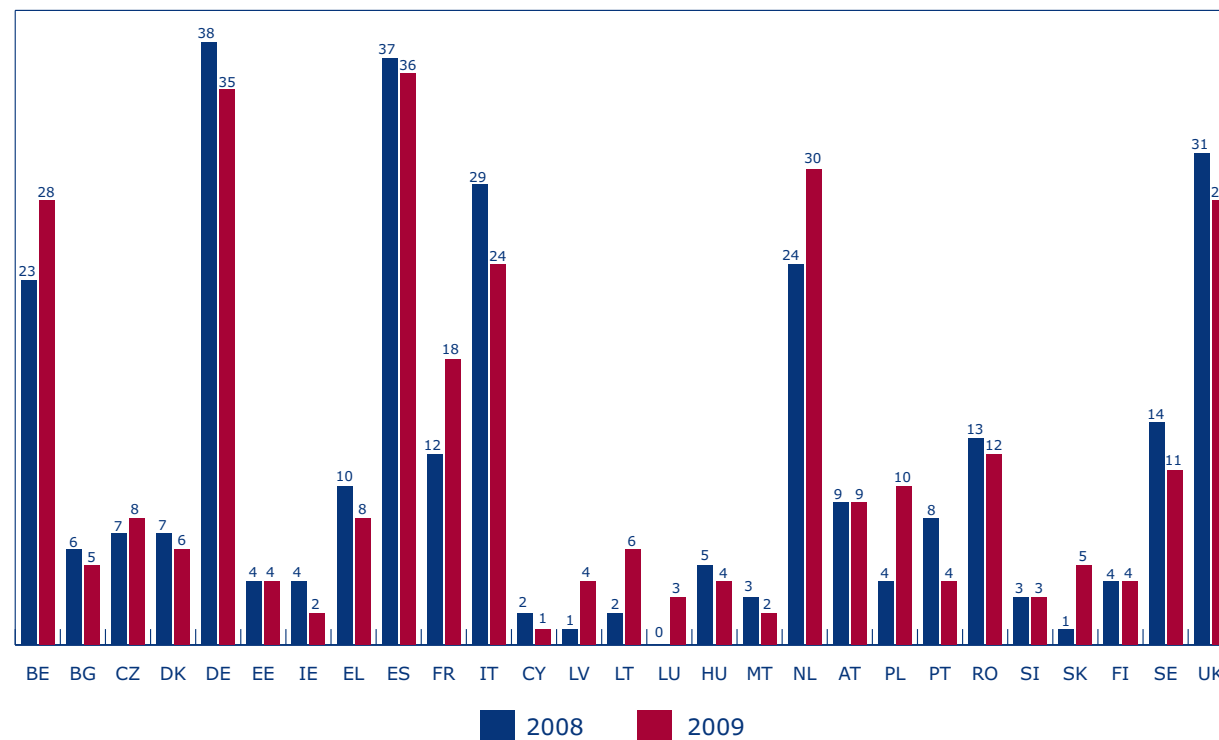
Joonisel on näidatud, mitu koordineerimisnõupidamist iga liikmesriigi esindus Eurojusti abiga korraldas.

9. joonis

Joonisel on näidatud, mitmel koordineerimisnõupidamisel iga liikmesriigi esindus abitaotluse saamise järel osales. Mitmepoolsetes kriminaalasjades, millega on seotud üle kahe liikmesriigi, võivad nõupidamisel osaleda mitme riigi esindused.

Koordineerimisnõupidamistele kutsutud riigid

Eurojusti administratiivhoone 2 – Haagse Veste

Kõik õigused kaitstud. Ühtki käesoleva väljaande osa ei tohi Eurojusti loata mis tahes viisil või vormis graafiliselt, elektrooniliselt või mehaaniliselt, sealhulgas valguskoopiatena, salvestistena, helisalvestistena või andmesalvestus- ja otsingusüsteemides reprodutseerida ega kasutada.

Fotod:

Joannes Thuy, Eurojust
Michel Mees
Euroopa Komisjon
Euroopa Liidu Nõukogu

© Eurojust 2010